

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Årsskrift

77

Udse 80 nov. 77 45

HASLEV SEMINARIUMS
ELEVFORENING

57. ÅRGANG

REDIGERET AF
VAGN RASK ANDRESEN

ÅRSSKRIFT 1977

BESTYRELSEN

E. Thanning, Ryesagervej 4, 4690 Haslev.
(03) 69 28 16. Formand.

C. Larsen, Kirkebjerg Allé 60, 2600 Glostrup.
(02) 96 06 35. Kasserer.

Lillen Pedersen, Vindingevej 61 C, 2. tv.,
4000 Roskilde. (03) 35 85 51. Sekretær.

Vagn Rask Andresen, Gildringeparken 38,
4690 Haslev. (03) 69 10 77. Redaktør.

Gunnar Lindved, Svanekevej 18, 7430 Ikast.
(07) 15 18 16.

Kr. Astrup Hoppe, Troelstrupvej 26,
4690 Haslev. (03) 69 15 27. Suppleant.

REDAKTIONSUDVALG

Vagn Rask Andresen, ansvarshavende redaktør.
Bent Schmidt, tegninger og tilrettelæggelse.
E. Thanning, korrektur.

Årsskriftet er trykt i Jean Petersen offset, Haslev
Skrift: 10 punkt Times

Repro: Jean Petersen, Haslev

Papir: 90 g offset fra D.F.P.

Omslag: 120 g Forsatspapir fra D.F.P.

Bogbinder: B. Sandersen, Næstved

INDHOLDSFORTEGNELSE:	side
K. F. Brondbjerg: Velkomsttale til de nye studerende 1977 ..	5
K. F. Brondbjerg: Min universitetstid i København	8
Bestyrelsesformandens tale ved rektor K. F. Brondbjergs afskedsfest	20
Vagn Iversen: Uddrag af tale ved rektor Brondbjergs afskedsfest	22
K. F. Brondbjerg: Afskedstale for gavmilde dage.....	24
Interview med rektor Johannes Honoré	25
En tak til pastor Vagn Bjergved	27
K. F. Brondbjerg: Formandsskifte i seminariets bestyrelse ...	28
Aage Dam-Jensen – nu bestyrelsesformand.....	28
K. F. Brondbjerg: Tale ved seminarielektor Søndergårds 25-års jubilæum	30
K. F. Brondbjerg: Tale ved fru Gyllings 25-års jubilæum	32
Tove Nielsen: Et år med 1975-loven	34
Gunnar Jensen: Et år med 1975-loven	37
Niels Jacob Pedersen og Anton Stensen: Et år med den nye skolelov.....	43
K. F. Brondbjerg: Skoleåret 1976–77	47
Meddelelser fra bestyrelsen.....	50
Nyt fra seminariet	51
D.S.R.....	52
H.S.I.....	54
K.F.S.	55
Lærerstuderendes Kirketjeneste	57
Jubilæer	58
Mindeord	60
Personalia	64
Dimittender 1977.....	68
Regnskab.....	70

Bemærk!

Vedlagte indbetalingskort, der er forsynet med Deres nummer i elevforeningens kartotek, bedes benyttet ved indbetaling for kommende årsskrift. Det letter kassererens arbejde meget, hvis netop dette indbetalingskort benyttes. Skulle det være bortkommet, når betaling skal sendes, er det nødvendigt, at der foruden navn og adresse anføres dim.år og for nogle årgange tillige klassebetegnelse.

Betaling sendes til C. Larsen, Kirkebjerg Allé 60, 2600 Glostrup, giro 6 03 76 23.

Prisen er 15 kr., og årsskriftet bliver sendt i midten af december.

Husk at melde adresseforandring ved flytning og også her anføre årgang og klasse. Hjælp os med at udrydde unøjagtigheder (f.eks. vedr. titler, navneforandring, fejlekspedition) ved at give omgående og præcis besked.

*Seminariets medarbejdere
ønsker alle en
glædelig jul og et godt nytår.*

Velkomsttale til de nye studerende 1977

»Den, der øger sin kundskab, øger sin smerte.« Det er et ord af en af vismændene i Det gamle Testamente. Det er måske nok et lidt barskt ord at byde velkommen med. Men for ikke helt at forskrække jer, vil jeg føje til for egen regning: »Den, der øger sin kundskab, øger sin glæde«. Det kunne synes at modsige den gamle vismands ord. Men gør det ikke. Begge sætninger er rigtige. Og de skulle for så vidt være aktuelle på sådan en dag, hvor vi byder velkommen til en studieuddannelse. Når I har valgt at tage sådan en uddannelse, må man gå ud fra, at I gerne vil have nogle kundskaber. Det vil I da også få. Vi har en flok gevaldig kloge lærere, som har en masse kundskaber at dele ud af. Og de er ikke gerrige, men deler gerne ud. Det er ganske vist ikke moderne, hvad jeg her står og siger. Læreren skal netop ikke dele ud. Det forudsætter jo, at han er klogere end sine elever. Og det må han ikke være, i hvert fald ikke lade sig mærke med det. De skal selv finde ud af problemerne. Men hvordan det nu har sig, så skal I i hvert fald have en hel masse kundskaber for at få lærereksamen. Og de kan øge jeres smerte, som den gamle vismand sagde. Det er endda mere sandt i dag, end da det blev sagt for et par tusind år siden. Det er lidt af en skærsild at komme igennem et studium. Der er ganske vist nogle, der kommer let igennem denne skærsild, så let, at det slet

ikke bliver nogen skærsild for dem. Der er to grupper, der kommer let igennem. Det er de overfladiske og de frelste. De overfladiske går let hen over problemerne. De gider ikke bakse med de vanskelige ting. De frelste er færdige med problemerne på forhånd. Der er intet, der kan anfægte dem i deres faste meninger. Men jeg tillader mig at gå ud fra, at I hverken er overfladiske eller frelste, men at I er åbne og interesserede unge, der gerne vil fordybe jer i tingene. Så bliver det en skærsild, det vil sige en renselsesproces. Der bliver ryddet op i kramkisten. Der bliver sat spørgsmålstegn ved mange ting, man måske mente stod fast. Og det kan være smerteligt. I vil både i bøgerne, hos lærerne og hos kammeraterne møde nye tanker, nye anskuelser, som vil tvinge jer til at tage de tanker og anskuelser, I medbringer fra de kredse, I kommer fra, op til revision, korrektion, ja måske til kassation. Så vil I erfare sandheden i den gamle vismands ord: »Den, der øger sin kundskab, øger sin smerte.« Den smerte her forøges nok i et pluralistisk samfund, hvor så mange anskuelser trives side om side og bliver stadigt mere pågående, nærgående. Ateisme, marxisme, andre religioner er langt mere pågående og nærgående i dag end for blot en snes år siden. Men smerten i disse brydninger er alligevel ikke noget nyt. Det er den, den gamle vismand kendte allerede for et par tusind år siden. Men så er der ligesom kommet en ny smerte til i det sidste par årtier. Jeg tænker på den smerte, som den økologiske fremtidsforskning har bibragt os. Det er rystende at læse Romclubbens rapporter om det truende ragnarok, som de spår vil blive resultatet af vor rovdrift og forurening. Det er rystende at få at vide, at 10–20 mill. mennesker sulter ihjel om året i vor

moderne verden, mens vi lever i velhaveriets paradys. Der er en ny viden, som I vil få kendskab til, og som vil bevise den gamle vismands ord på en meget kontant måde. Nu tror jeg ganske vist ikke, dette her vil gå rigtigt op for jer i jeres studietid, selvom I får en del at vide derom. Jeg tror, det vil gå for jer ligesom for mig, når man læser derom: Det kan ikke rigtigt gå op for en som en virkelighed. Det vil nok tage et par årtier eller tre, før denne smerte bliver en virkelighed og ikke blot noget, forskningen profeterer om i vore hjerner.

»Den, der øger sin kundskab, øger sin glæde.« Det var min tilføjelse. Og den er rigtig, selvom jeg naturligvis ikke kan tale med samme autoritet som Bibelens vismand. Mine ord bliver glemt som den sne, der faldt i fjor. Hans ord bliver stående i årtusinder.

Men jeg kan altså love jer, at den, der øger sin kundskab, øger sin glæde. Jeg vil vove den påstand, at der ikke er et eneste af vore mange fag på seminariet, som det ikke kan være en glæde at beskæftige sig med. Jeg ved da godt, at vore interesser kan være ret så forskellige. Det er da vist kun godt, at det er sådan. Men det er min erfaring, at hvis man fordyber sig i et emne, vil det altid vise sig at være interessant, selvom man måske ikke på forhånd ventede det. Det er nok den erfaring, der gør, at jeg altid har haft lidt svært ved at forstå den megen tale om motivationens nødvendighed. Man taler, som om der skal en motivation til uden for selve stoffet, f.eks. den motivation, at man skal bruge det i skolen. Ellers har det ingen interesse. Det forekommer mig, at der er motivation nok i selve stoffet. Også i det stof, man ikke lige kan bruge til noget.

Jeg vender tilbage til glæden. Der er en ren intellektuel glæde ved at sætte sig ind i noget,

få klarhed over noget. Man sidder og bakser med et problem – måske i timevis, dagevis. Så pludseligt falder det i hak, som vi siger. Det er en skøn oplevelse. En intellektuel glæde. Det er en tankens glæde. Det er en glæde, man spekulerer sig til.

Og der er en æstetisk glæde ved mange ting. Det er en glæde for følelsen, fantasien, intuitionen. Det er glæden over toner, former, farver. Det er en glæde, I kan opleve i en hel række fag, hvad enten det er en smuk anretning i skolekøkkenet, et smukt stykke batik i håndarbejde, en tegning i formningslokalet, et stykke musik i sanglokalet. Den, der øger sig kundskab på disse felter, øger sin æstetiske glæde. Men den æstetiske glæde er jo ikke begrænset til fagene. Den kan vi også opleve herude i parken med de smukke træer og de smukke hvide bygninger med de røde tage. Alt det må I da også godt glæde jer over.

Og der er en pædagogisk glæde. Her tænker jeg både på, hvad I kan opleve på seminariet og i øvelsesskolerne. I vil ofte få noget i timerne, som I synes: Dette her er noget, vi lige kan bruge, når vi står blandt børnene. Og det er en glæde for en lærerstuderende. Og i praktiktimerne vil I forhåbentlig ofte opleve glæden ved at have med børnene at gøre.

Men her er jeg så i nærheden af den næste glæde, jeg vil nævne. Den menneskelige glæde. Studietiden er jo ikke blot arbejde med stof, bøger og materialer, men et samvær med mennesker. Jeg drister mig til at sige: »Den, der øger sin menneskekundskab, øger sin glæde.« Storm-P. siger ganske vist: »Jo mere jeg lærer mennesker at kende, desto mere kommer jeg til at holde af dyrene.« Og Sartre siger: »Helvede – det er de andre.« Men jeg er mere enig med professor Løgstrup. Han taler om, at vi er til-

bøjelige til at danne os et billede af vore medmennesker, i første omgang et overfladisk og ofte ikke særlig tiltalende billede. Men det nedbrydes ved nærmere bekendtskab. Der opdager man noget godt bag masken. Billedet korrigeres i positiv retning ved nærmere kendskab. I vil i jeres studietid få mere menneskekundskab. Det vil I få gennem jeres studier. Der er meget stof i fagene, som just handler om mennesket, både voksne og børn. Og det vil I få ved at omgås mennesker i jeres studietid, jeres lærere, jeres kammerater, børnene i øvelseskolerne. Det kan give skuffelser, ja smerte. Det har Storm-P. og Sartre ret i. Men sandelig også mange glæder. Mennesket er jo nu engang Guds mest spændende skabning. Men det er jo også den eneste skabning, der er skabt i Guds billede. I vil møde en meget broget flok mennesker her. Meget forskellige at se på. Der er noget for enhver smag. Men også meget forskellige at tale med. Og det er det mest spændende. Det er jo i samtalen, vi lærer vore medmennesker at kende, deres tanker, deres ånd.

Og så vil jeg slutte med den glæde, som jeg personlig anser for den vigtigste. Det kan man så være enig eller uenig med mig i. Jeg vil kalde den troens glæde. Og dermed tænker jeg på, at I vil få kendskab til forskellige livsanskuelser i jeres studietid. Det er uhyre interessant og værdifuldt. Jeg kalder det troens glæde. Alle livsanskuelser, hvad enten de er religiøse eller irreligiøse, bygger på tro. Der findes ingen videnskabeligt bevist livsanskuelse. Det er en glæde at finde en mening med livet. Det er en smerte at finde det hele meningsløst. Personlig tror jeg, at den største glæde findes i den kristne livsanskuelse. Den kaldes som bekendt evangeliet. Det betyder det glade budskab. Den, der øger sin kundskab, øger sin smerte. Den, der øger sin kundskab, øger sin glæde. Jeg håber, I må opleve begge dele i jeres studietid. Man kan blive så optaget af smerten, at man glemmer glæden. Man kan også blive så optaget af glæden, at man glemmer smerten. Men i et sandt og sundt studium oplever man begge dele. Det vil jeg ønske for jer.

K. F. Brondbjerg.

Min universitetstid i København

Det var med store forventninger, Erik Mejdahl, min ven fra Røndetiden, og jeg drog til hovedstaden for at tage fat på det teologiske studium omkring 1. september 1931. Men en stor overgang var det at komme til storbyens stenørken efter at have levet 20 år i Vestjylland med de store vidder og den friske blæst og 4 år i Rønde med daglig udsigt over Århus Bugt og til Mols Bjerge. Og overgangen blev ikke mindre af, at vi startede med bopæl på Nørrebro, hvor vi havde lejet et par værelser uset. Det viste sig at være et par små hummere over en port med så lavt til loftet, at vi dårligt kunne stå oprejst. Der var gammeldags WC i gården. Udenfor myldrede det med sporvogne, biler og især cykler. Dengang svarede København endnu til sit navn »cyklernes by«. Vor vært havde nylig mistet sin kone. Når jeg mindes hans stilfærdige sorg så tydeligt, skyldes det måske kontrasten til vore glade forventninger til alt det nye.

Snart oprandt den store dag, da vi skulle immatrikuleres i universitetets skønne festsal og opnå status som »akademiske borgere«, som det hed. Det var dengang, det var fint at være student, og det endnu gik an at synge: »Herrer vi ere i åndernes rige, vi er den stamme, som evigt består.« Vi mødte op på Frue Plads i strålende solskin og med den smukke hvide studenterhue med det røde bånd. Ørnen over indgangsdøren skuer opad. Nedenunder står på latin: »Den skuer mod det himmelske lys.« Det

gamle lærdomssæde stammer fra en tid, da man regnede med lys ovenfra til de store problemer, der skulle bakses med under studiet. Og så sad man inde i den fornemme sal og læste på talerstolen på græsk: »I ånd og sandhed«. Et ord af Jesus. Det virkede stærkt på mig denne

første dag både ude og inde at blive mindet om andre sandhedskilder end vore små hjerner. Så stod rektor magnifikus på talerstolen og holdt immatrikulationstalen til os. Det var nationaløkonomen professor Birch. Med næsten profetisk kraft slyngede han ud over os: »Da vi var unge, var det svært. For jer kommer det til at gå gennem helvede.« Det virkede stærkt på denne festdag. Og vi unge forstod det vel knapt. Men han vidste mere om, hvad der var i gære syd for vor grænse, end vi unge. Halvandet år efter kom Hitler til magten. Koncentrationslejrenes og Stalingrads helvede var i vente.

Men så stemte studentsangkoret i med »Hellige flamme, styrk i din glans alle, som kæmper for musernes krans« – trods alle truende skyer. Vi passerede forbi rektor og fik hans håndtryk. Vi nød festen og glæden og glemmer det aldrig.

Det var professor Eduard Geismar, der skulle introducere os i det teologiske studium gennem nogle indledningsforelæsninger. Det var ham, Kaj Munk sagde om: »Selv et teologisk fakultet kan være Gud til ære, så længe blot det har sådanne mænd som Eduard Geismar.«

Han forberedte os på intellektuelle vanskeligheder i det teologiske studium. Næsten undskyldende sagde han: »Vi kan ikke spare Dem for brydsomme og uløselige problemer. Det kan blive smerteligt.« Det erfarede vi til fulde, når medbragte meninger og forestillinger kom i studiets smeltedigel til revision, måske til smertelig kassation. Og så står studiet alligevel for mig som en stor hjælp og berigelse om end gennem brydninger og kriser.

Men vi måtte så i øvrigt til at sondere terrænet først og fremmest med hensyn til studiet, hvad

man skulle starte med. To ting lå næsten fast på forhånd det første år, nemlig filosofikum og hebraikum. Alle studenter skulle tage en eksamen i filosofi og alle teologer i hebraisk.

Der var 3 filosofiprofessorer at vælge imellem. Jeg valgte Jørgen Jørgensen, positivist, ateist og kommunist. Jeg ville vide, hvad sådan en mand stod for, og fulgte ham trofast 4 timer om ugen året igennem. Positivist vil sige, at han havde valgt at holde sig til »det positive«, de fakta, som kan registreres, tælles, måles og vejes. Ateist vil sige, at han regnede Gud blandt de ting, der ikke kan registreres og derfor må antages ikke at eksistere. Sin kommunisme holdt han for sig selv i auditoriet. Men det var vel den, pastor Bartholdy havde i tanke, da han efter at have delt kahyt med Jørgen Jørgensen over Nordsøen sagde: »Han er det mest troende menneske, jeg har mødt. Han tror blot på noget andet.« Jeg har aldrig fortrudt, at jeg valgte denne redelige hedning som min første lærer i filosofi. Han stod for noget. Der var noget at spille op imod.

I hebraisk havde vi den navnkundige Johs. Pedersen. Det har ofte undret mig, at denne lærde mand med to doktorgrader ville bruge sin tid på os nybegyndere. Men han gav i hvert fald mig så megen smag for dette interessante sprog, at jeg valgte det som speciale senere i studiet.

Og så kunne man som klassisk-sproglig student allerede det første år gå i gang med studiet af Det nye Testamente. Andre studenter måtte først bruge et år til at lære græsk.

Men studiet var mere end universitetet. Vi måtte sondere, hvad der kunne bydes på. Vi gæstede »Studenterforeningen«. Fuldt hus i den store sal. Litteraturprofessor Brix skulle ind-

lede en debat om dramaet i dansk teater. En ranglet, lidt duknakket mand hastede gennem salen op på talerstolen under bragende bifald. Det gik for første gang op for mig, hvor kendt en skikkelse nabopræsten derhjemmefra var. »Professor Brix har kæmpet for mig som en løve, måske nok som en tandløs løve, men dog kæmpet. Men nu skal jeg få ham til at vride sig som en orm.« Kaj Munk stillede Brix et penibelt spørgsmål om sit »I Brændingen«, der var blevet vraget af Det kgl. Theater. Vi gæstede det kommunistiske »Studentersamfundet«, hvor man dengang endnu troede, man kunne nedgøre kristendommen med naturvidenskaben sådan en aftenstid, nærmere betegnet med Mendels arvelighedslære, indtil Valdemar Ammundsen bad om ordet og erindrede om, at Mendel var augustinermunk fra sit 21. år til sin død. Vi besøgte de kristelige foreninger, »Studenterkredsen« i »Grundtvigs Hus« og »Kristelig akademisk Forening« i KFUM's »Borgen« i Gothersgade. Endelig måtte vi se »Kristeligt Studentersettement« i Saxogade, hvor jeg blev »hængende« alle studieårene. Saxogade blev et kapitel for sig i min studentertilværelse. Lang og trist at skue, høje, strenge huse af den billige slags, de såkaldte korridorhuse med en lang, smal, mørk gang hele huset igennem i hver etage. Hver familie havde så et værelse eller to på hver side af gangen. Husene lå i flere rækker bag hinanden med en afstand af 1–2 m. Her var børnenes legeplads mellem skraldespande og rotter og en smal strimmel himmel at se som loft. Saxogade var en myretue af mennesker. Mange af mændene var arbejdsløse i årevis i 1930'erne. Understøttelsen var ringe. Mange mødre kæmpede en fortvivlet kamp for at holde hjemmet oppe ved lidt trappevask, eller

hvad der kunne falde af. Man oplevede arbejdsløshedens forbandelse. Den avlede bitterhed mod alt og alle. »Vi kan lige så godt tage billetten. Ingen har brug for os.« Men her lå altså »Kristeligt Settlement«, hvor en del studenter prøvede at gøre et arbejde. Det formede sig som clubarbejde med clubber for alle aldre fra spædbørn til gamle. Der kom ca. 900 mennesker i disse clubber, de fleste en gang om ugen. Min club bestod af en halv snes drenge i alderen 7–8 år, da jeg startede med dem, og 6 år ældre, da jeg forlod København 1937. De kom en aften om ugen. Vi havde det hyggeligt, spillede bordtennis, bob, dam, skak, en tid lidt træsløjd, snakkede, gav dem en kop te med en basse. Ikke noget særligt, men dog altid bedre end at gå på gaden, som de fleste ellers var henvist til. Vi var to studenter i hver club. Det var egentlig min mening kun at ville arbejde i Saxogade et par år. Men jeg kunne ikke rive mig løs. Man kunne lide disse Saxogadedrenge. De kunne være frække i munden. Man bliver ikke det mindste overrasket af sproget i Hallers »Katamaranen«, når man har færdedes blandt drenge i Saxogade nogle år, selv om det er længe siden. Sproget var det samme dengang som nu. »Kristeligt« hed det. Men kom man med tanke om aftsang eller lignende, blev man snart klogere. Men ved lejlighed, ved clubbens julefest f.eks., ville de godt høre lidt om julen. De havde intet til overs for kirken. »Præsten står og præker for lønnen. Han tror s'gu ikke selv på det,« var en almindelig udtalelse. Men når Settlementet engang imellem indbød til gudstjeneste i Gethsemanekirken, kom mange. Og når de spurgte: »Hvad skal du være, når du bliver stor?« og man svarede: »Præst«, var man

lige gode venner for det. Settlementet ejede en lejrbygning oppe ved Sejerøbugten »Lyngborgen«, der kunne rumme 60 børn ad gangen. De fik 14 dage der for 5 kr. i sommerferien. Der skulle synges aftensag hver aften. Det hørte med til ritualer, som de ville have overholdt.

De blev konfirmeret og hvad så? »Hvad skal du være?« Svaret var gerne: »Bybud«. Forældrene havde ikke råd til at sætte dem i lære. Som bybud fik de 19 kr. om ugen, hvoraf de betalte for kosten hjemme. Disse drenge havde meget ringe fremtidsmuligheder.

Engang imellem arrangerede vi foredrag for børnenes forældre og de voksne unge. Jeg husker, teologiprofessor Hvidberg skulle tale om skabelsesberetningerne. En ung fyr bemærkede: »Det passer ikke. Vi nedstammer fra aberne.« »Ja, nogle af os,« svarede Hvidberg. En slagfærdig replik var ofte det bedste svar. Som han så fulgte op med en saglig redegørelse.

Så mærkeligt det lyder, var Saxogade noget af det, jeg savnede mest, da jeg forlod København. Jeg kan ikke forklare, hvad det var, der bandt en til storbyens fattigkvarter. Vi studenter kunne lide den befolkning i dens stride og barske tilværelse. Jeg tror også, de kunne lide os. Vi kom der uge efter uge år efter år – uden en øre i løn, betalte tværtimod lidt til klubbens forbrug. De kunne ikke mistænke os for at være »lejesvende«. Det betød noget i den befolkning.

Nu hørte mange studenter i øvrigt til de småt bemidlede og havde trange kår i studietiden. Da det snart blev for trangt til Erik og mig over porten, flyttede jeg ind på et pensionat på Nørrebrogade hos et ung ægtepar, jeg kendte.

Fuld kost og logi for 90 kr. om måneden plus 5 kr. om vinteren for varme. Men det blev snart for dyrt, så jeg lejede et værelse på Østerbro og holdt mig selv med tørkost. Det var billigere. Og spares skulle der. Der var ikke noget, der hed »Statens Uddannelsessøtte«, hverken stipendier eller lån. Der var kun nogle gamle legater og fonds, »Det lille og store Kommunitet« og en række andre. Men det var kun meget få studenter, der kunne få en virkelig hjælp. Jeg hørte til »de heldige«, der havde de sidste 3 år gratis. Men de første 3 år var der kun småskillinger at få. Man måtte så enten låne og spare sig frem eller tjene penge ved arbejde. Jeg ville ikke bruge tid til det sidstnævnte, da jeg ønskede at have hele min tid til studier for at få det størst mulige udbytte deraf, hvad jeg aldrig har fortrudt. Jeg lånte og sparede. Jeg levede et halvt år for 46 kr. Det var blevet »en dum sport« for mig at se, hvor lidt jeg kunne klare mig for. Det foregik på følgende måde: til morgenmad en stor portion havregrød uden mælk plus et stykke smørrebrød, til frokost stuede jeg kartofler, som mor sendte mig, tit vedlagt en spegepølse at skære af eller nogle frikadeller. Og det var dengang, man kunne få leverpostej for 5 øre til et par stykker mad, eller frugtsalat. Så fik jeg en dejlig middag gratis på »Sankt Lukasstiftelsen«, hvor en snes studenter fik en særdeles fin behandling. Det gik såmænd udmærket for de 46 kr. Jeg led ingen nød, men holdt alligevel op med »sporten« efter det halve år. Mine forældre hjalp mig så meget de kunne, men havde ikke store indtægter på en lille vestjysk gård. Det tredje studieår tilbragte jeg hjemme. Mor og far kunne bedst hjælpe mig med gratis kost og logi. Teologien var et frit og selvstændigt studium. Stoffet var så stort, at vi kun kunne nå at få en mindre del

af det gennemgået ved forelæsninger og øvelser. Vi måtte så selv arbejde videre, når vi havde lært metoden. Jeg gik til ekstra mange forelæsninger de første 2 år og kunne så i ro og stilhed derhjemme fordybe mig i »selvstændige« studier fra jeg stod op til jeg gik i seng. Jeg fik overladt »æ pæn stow« til studerekammer og sad der og læste hele dagen, om aftenen ved den hyggelige petroleumslampe. Det var før, elektriciteten var blevet almindelig i Vestjylland.

Det var et værdifuldt år i barndomshjemmet. Mange problemer var gennem de mange forelæsninger blevet kastet ind i ens sind. Det var sundt i stilhed og ro derhjemme at få lejlighed til at gennemtænke tingene og til i øvrigt at til egne mig en god del konkret viden. Min mor, der havde en fin håndskrift, renskrev en del af mine noter fra de 2 års forelæsninger. Min far læste et stykke af Biblen hver dag, som han altid havde gjort. Han havde vel nok, hvad man i dag ville kalde et fundamentalistisk bibelsyn, men viste megen forståelse overfor mig, når jeg forsigtigvis fortalte ham lidt om, at bibelforskningen viste, at der var en menneskelig side ved Bibelen. »Jo, det var ret nok, at den var skrevet af mennesker og mærket deraf.« Men det rokkede ikke ved fars tro på Bibelen som Guds ord.

I kirken hørte vi pastor Johs. Jensen, en god prædikant af Indre Missions observans. Ellers var det altid grundtvigske præster derhjemme. Af og til stak jeg over til digterpræsten i Vedersø. »Og kom man med forventning om sensation, tog man glad hjem fra en fyldt landsbykirke efter at have hørt et kort og klart vidnesbyrd om Guds kraft.« Engang imellem kunne det dog tangere det sensationelle, som da han prædikede om den utro husholder, der

fik sin herres skyldnere til at nedskrive deres gæld. »Jesus kom en dag forbi en kro. »Kom indenfor og få et glas mjød, Jesus,« sagde værten, »så skal jeg fortælle dig den sidst nye.« Jesus kom til bords, og værten fortalte om den snedige husholder, der vandt sig »venner« ved sit snyderi. »Synes du ikke, det var snedigt fundet på?« »Jo, det var snedigt,« svarede Jesus og tænkte ved sig selv: Nu skal jeg alligevel prøve at hæve denne lille skidne banale jødehistorie op i et himmelsk sfære og fortælle den for nogle millioner. Og så fortalte han denne historie, hvis mening er så enkelt, at ingen teolog har kunnet finde ud af den: I skal leve som ordentlige mennesker, ellers kommer I ikke i himlen.«

Det var et værdifuldt år i hjemmets trygge og kærlige klima. Men det var alligevel med stor glæde, jeg vendte tilbage til universitetsmiljøet igen. Og glæden blev forøget ved, at jeg modtog meddelelse om at være tildelt en plads på »Studentergården« de 3 sidste studieår. Det var dengang det nyeste og mest moderne kollegium med plads til 110 kollegianere. Professor Roving på »Rigshospitalet« havde taget initiativet. Han syntes, medicinerne gik for meget for sig selv på hospitalet. De skulle sammen med andre studenter. Vi var 12 på hver afdeling omkring et køkken, 3-4 medicinere, et par teologer, mager, jurister, polytter. Det blev en meget værdifuld vekselvirkning, så forskellige vi var af fag og livsanskuelse. Jeg oplevede dér værdien af dialogen, så jeg aldrig siden har glemt det. Der var et glimrende studieklima uden forstyrrelse. Vi besøgte aldrig hinanden på værelserne, al kommunikation foregik på køkkenerne. Der var et par strålende fester årligt samt et par køkken-

fester. Ved den fornemste af festerne var de forskellige fakulteter repræsenteret ved en professor. Jeg husker, da den markante professor i arabisk J. Østrup var universitetsrektor og skulle holde festtalen. Han kørte fast. »Nå, så må jeg, der ellers praler med at kunne mine taler udenad, have manuskriptet frem.« Han tog det frem og fortsatte uanfægtet. Han citerede en araber, som havde sagt til ham på en af hans rejser i Arabien: »Hvad jager I Vestens folk sådan efter. For enden af vejen er der da kun en grav.« En af de små prædikener, man aldrig glemmer. Ved den sidste fest var det teologiske fakultet repræsenteret ved den unge nyudnævnte professor Hal Koch. Som den yngste fik han ordet til sidst efter midnat og efter, at vi havde spist og drukket hele aftenen. Han satte sig gesvindt op på stoleryggen med piben i munden og begyndte at tale til den lidt opstemte forsamling. Snart var der lyttende stille i salen. Bag efter kom kammeraterne fra de andre fakulteter: Det er vel nok en professor, I der har fået.

De 3 år på »Studentergården« var en vidunderlig tid. Legater til alle udgifter, så man ikke behøvede at tænke på andet end studiet. Og det bedst mulige studieklima.

Det er med stor glæde, jeg tænker tilbage på det teologiske studium. Selve studiet var langt den største oplevelse i studietiden, men sværest at beskrive for udenforstående. Men jeg må prøve så godt, jeg kan. Vore lærere var alle professorer eller docenter, som alle havde været igennem den skærsild, som konkurrencen mellem topfolk var. De var ikke lige gode pædagoger, men alle fagligt dygtige. Ville man have undervisning ud over den, vi kunne få af universitetets eksperter, måtte man selv betale manuduktører.

I Det gamle og nye Testamente fik vi en solid gennemgang af de hebraiske og græske tekster, lærte at læse en tekst sagligt, minutiøst og grundigt. Det var både interessant og sundt. Men det er klart, at det grundige arbejde med teksterne måtte føre ind i brydsomme spekulationer, hvis man kom med den opfattelse, at Bibelen var en ufejlbar bog. Forskningen afslørede uigendriveligt, at den havde en menneskelig side. Ja, som Chr. Bartholdy skriver: »Vi kommer nemlig ikke uden om, at foruden at Bibelen er Guds ord, er den også menneskers ord.« Vi har en trang til at idealisere det, vi holder af, siger han. Den elskede er fejlfri. Den dag, man opdager, hun dog har fejl, kommer kærligheden ud i en krise. På samme måde med Bibelen. Som man må acceptere den elskede, som hun er, må man også acceptere Bibelen, som den er: skrevet af mennesker og mærket deraf. Så blev det i øvrigt manges erfaring, at den virkelige elskede blev mere dyrebar for os end den idealiserede. Bibelforskningen gjorde den virkelige Bibel mere dyrebar for mange af os end den idealiserede.

I kirkehistorie fik vi en saglig, dygtig og pædagogisk klar gennemgang ved professor Jens Nørregaard, der blev landskendt som universitetets kloge og myndige rektor i besættelsens brydsomme år.

Men selvom jeg var glad for de solide lærere i eksegesi og kirkehistorie, blev det alligevel lærerne i de systematiske fag, der fik størst betydning for mig. Det var dér, tidens spændende problemer blev behandlet. Det var Geismar, Fuglsang-Damgaard og N. H. Søb, der på universitetet førte os ind i tidens problematik – og udenfor universitetet Karl Barth og Tidehverv.

Den første store oplevelse var Fuglsang-Damgaards gennemgang af en række filosoffer. Han var en blændende pædagog, klar, begejstret, inspirerende. Men begejstringen gik aldrig ud over sagligheden. »De skal altid have Bibelen og Pascals »Tanker« liggende på Deres skrivebord.«

Den anden store oplevelse var Eduard Geismars gennemgang af religionsfilosofi og etik. Han var Kierkegaard-ekspert og var gennem studiet af denne tænker af verdensformat nået frem til en sammenfatning af kristendommens indhold i 4 teser, som han gentog så tit, at ingen af hans elever glemmer dem:

Gud, som er kærlighed, kræver et menneske helt.

Gud, som er kærlighed, dømmet et menneske helt.

Gud, som er kærlighed, tilgiver et menneske helt.

Gud, som er kærlighed, giver et menneske forjættelsen helt.

»De må aldrig holde op med at læse tykke bøger,« var hans gode råd, som jeg har været så glad for, at jeg gerne lader det gå videre.

Den sidste store oplevelse var den unge Søren Kierkegaard i slutningen af studietiden. Søren var begavet, belæst og besjælet af en ildhu, der var lige så inspirerende som Geismars.

Men det dominerende i den teologiske debat foregik udenfor universitetets mure. Det var Karl Barth og herhjemme Tidehverv, som i hvert fald i starten var inspireret af ham. Og dermed er vi så ved det opgør, vi fik en mundsmag af til sidst i Rønede ved mødet med Olesen Larsen, som jeg sluttede min beretning om Røndetiden med. Jeg kan ikke gå i enkeltheder her, men må holde mig til det centrale,

som har betydet uhyre meget i dansk kirkeliv, ja helt ændret situationen.

Må jeg begynde med et citat af en svensk teolog på besøg i Danmark på den tid: »Jeg vil hellere høre Tage Schack prædike om Gud end høre Oscar Geismar prædike om mennesket.« Han ville med denne udtalelse kort og konkret karakterisere de to kristendomsopfattelser, som kampen stod imellem. Den ene havde mennesket i centrum, var antropocentrisk, den anden havde Gud i centrum, var teocentrisk. Og det var just det centrale i opgøret.

»Kommer man i kirke for at høre noget om Gud, får man en lang snak om mennesket,« lød Tidehvervs anklage.

Denne antropocentriske kristendomsopfattelse var frugten af en lang udvikling og havde sine rødder tilbage i sidste århundrede både i Tyskland og herhjemme. I Tyskland havde Schleiermacher, som man har kaldt det 19. århundredes kirkefader, lagt hovedvægten på den religiøse følelse og fromhed, liberalteologien på Jesus som det etiske og religiøse idealmenneske. Og herhjemme havde de store vækkelsesbevægelser lagt stor vægt på de religiøse oplevelser. Det løb altsammen ud i en oplevelseskristendom, hvor menneskets fromhedsliv blev det dominerende i forkyndelsen. Vi hørte meget om omvendelse. Det var bedst, hvis man nogenlunde kunne datere den. Der taltes meget om frelsesvished. Man kunne og skulle helst nå frem til at føle vished for, at man var frelst. Vi hørte meget om den fred og glæde, de troende oplevede, ja helst skulle eje, hvis man havde sin sag med Gud i orden. Manglede man troens fred og glæde, var det tegn på, at ens sag med Gud ikke var i orden. Vi hørte meget om, at vi skulle elske Jesus. »Min Jesus, jeg elsker dig. For sådan en ven al synd

selv den kæreste skal nu fare hen,« var en meget brugt sang. Jo, den religiøse følelse havde en stor plads i denne forkyndelse. Vi hørte også meget om Jesus som det ophøjede og skønne forbillede, idealet, som vi skulle følge og ligne. »Vis dem dig selv, så unge øjne stråle,« digtede Olfert Ricard, der mere end nogen anden stod som eksponent for denne forkyndelse. Hans bog »Ungdomsliv« blev tidens best-seller. Min udgave er fra 32. oplag. Her skildrer han Jesus som det store ideal: »Aldrig vil unge øjne få herligere syn at se end den renhed og finhed, den klogskab og kærlighed, den kraft og ydmyghed, der lyser ud fra hans vidunderlige skikkelse, så uforfalsket sand og myndig.« I hans fodspor skulle vi vandre. Himlens Kongesøn var virkelig værd at ligne.

Der er ingen tvivl om, at denne forkyndelse har betydet uhyre meget for tusinder af unge, ført tusinder af unge til Kristus. Men den førte også mange unge ud i svære vanskeligheder, når det glippede med freden og glæden, eller man slet ikke syntes, man kunne leve op til at ligne himlens Kongesøn.

Men så kom Tideherv og råbte til os, at det turde være løgn alt sammen. Det var evangelieforfalskning.

I Tyskland havde Barth begyndt et voldsomt opgør med hele den antropocentriske kristendomsopfattelse. Med næsten profetisk kraft satte han Gud i centrum i stedet for det religiøse menneske. Han forkyndte Guds ubetingede majestæt, overfor hvem mennesket kun er støv og aske. Vore religiøse følelser og moralske præstationer er intet værd i hans øjne. Vi har kun et håb, nemlig Kristus – og vel at mærke ikke forstået som et religiøst ideal, men som det ord, der kommer »lodret fra oven«

og tilsiger os synders forladelse og evigt liv. Tideherv var som sagt i hvert fald i starten inspireret af Karl Barth. Bevægelsen startede i studenterverdenen, nærmere bestemt i »Danmarks kristelige Studenterforbund«. Det var især præsterne N. I. Heje og Tage Schack, der førte an i et voldsomt opgør med hele den antropocentriske forkyndelse, der lød også i Studenterforbundet. De startede i 1926 bladet »Tideherv«, som bevægelsen fik navn efter. Der kom flere til: Olesen Larsen, Gustav Brøndsted, Poul Olesen, Otto Jensen, K. L. Aastrup. De lavede så megen ballade i Studenterforbundet, at deres modstandere skilte sig ud og dannede »Kristelig akademisk Forening«.

Det blev et voldsomt opgør med al oplevelseskristendom, et kategorisk nej til enhver form for fromhed. Mennesket med al dets religiøsitet blev reduceret til nul og nix.

»Frelsen har jeg kun i ordet, ikke i følelse, erfaring, oplevelse.«

Kritikken blev fremført uhyre arrogant. »De sidder på bodsbænken og griner ad os andre,« som en har udtrykt det. De spidde respektløst, bidsk og intelligent tidens kirkelige koryfæer som Olfert Ricard, Eduard og Oscar Geismar, Skovgaard Petersen og hvad de nu hed. Et genialt hoved formulerede Tidehvervs trosbekendelse i følgende 3 artikler: »Gud er alt. Jeg er intet. Du er en idiot.« Undertiden brugte de bidende ironi: »Blandt missionsfolkene kan vi stort set kun drive hedningemission – nærmere bestemt muhamedanermission, det er det sværeste.«

Men Tideherv ville andet og mere end dette blot negative at nedbryde alt, hvad der smagte af fromhed. De ville vise hen til Kristus og til ham alene. Det skulle ikke være en lang snak

om mennesket, heller ikke om idealmennesket Jesus. Men det skulle være en forkyndelse af Kristus, Guds Søn, Frelseren. Han er ikke et forbillede, som vi skal følge – men Frelseren, der gjorde, hvad vi hverken skal eller kan gøre. Kristi bestilling var ikke at være et eksempel på et fromt liv, men at sone vore synder og overvinde døden. Tidehervv ville pege på Kristus og hans gerning langfredag og påskemorgen. Ingen har udtrykt det centrale i Tidehvervs anliggende bedre end deres egen salmedigter K. L. Aastrup i følgende strofer, som jeg derfor tillader mig at gentage fra sidste års artikel:

Da skal korsets ord med fynd
slægten frem for dommen råbe,
flænge hver en hellig kåbe,
alt indslutte under synd,
åbenbare så sin gåde,
at alene Gud er god;
slægtens syndeskyld i nåde
soned han i Jesu blod.

Hvad vi ej kunne, gjorde du,
det er vor frelse blevet,
os livet er velsignet nu,
fordi din søn har levet.

Her har vi et par klare udtryk både for det negative og det positive, som Tidehervv mener skal siges.

Det er også Aastrup, der har udtrykt en anden væsentlig tanke i Tidehvervs forkyndelse på en meget fin måde. Vi skal være »jorden tro«, tjene vor næste i kald og stand, tjene ham i jævne, dagligdags gerninger:

Så lær mig da, Herre, at dig til behag
jeg bruger det pund, mig blev givet,
at fylde med hæderligt virke min dag,

at hjælpe og værne om den, som er svag,
at elske, thi deri er livet.
Og giv mig til sidst
et navn, Herre Krist,
som er i din livsbog indskrevet.

Det kan være svært nu bagefter at klare sig, hvad der betød mest for os. Karl Barth eller Tidehervv. Vi sled os igennem Karl Barths berømte »Der Römerbrief« og første bind af hans dogmatik »Prolegomena« og var betaget af hans forkyndelse. Vi hørte og læste Tidehvervs kendte navne. Vi kunne ikke dengang se forskellen. Karl Barth og Tidehervv virkede sammen i samme ærinde: At sætte Kristus i stedet for det religiøse menneske. Hele dette opgør blev vor studietids største oplevelse. Vi havde nok allerede dengang en fornemmelse af, at der var ting i Bibelen, Tidehervv kom for let om ved. Den taler jo vitterligt meget om fromhed. Men det var først senere, énsidighedens skævheder afslørede sig for os. Det venter vi med til den tid, det hører hjemme, og holder os her til studietiden, hvor Tidehvervs opgør var på sin plads og meget frigørende.

Kirken spillede selvfølgelig en stor rolle i studietiden for os teologer. Vi gik i kirke mindst én gang hver søndag. Vi skulle prøve lidt af hvert de første år, kendte navne som Oscar Geismar, Ussing, Rosendal, Brodersen – specielt Tidehervv ved Olesen Larsen og Tage Schack. Men så var min »konfirmationspræst« Niels Hansen hjemme fra Staby blevet kapellan ved Hans Tausens Kirke på Islands Brygge. Ikke så kendt, men en af kirkens stabile, samvittighedsfulde tjenere, velbegavet, altid velforberedt med en sund og lodig prædiken. Det blev til adskillige samtaler i deres hjem,

hvor den yndige fru Maja vartede op med smil og kaffe, undertiden middagsmad efter gudstjenesten. Og pastor Hansen havde nogle nøgterne og gode kommentarer til alt det »revolutionære« i teologiens verden, som han fulgte med i uden at lade sit grundtvigske syn forvanske deraf. Senere har det ofte undret mig, at en travl storbypræst kunne og ville ofre så mange timer på en »gammel« konfirmand, og jeg tænker med stor taknemmelighed tilbage derpå.

Vi blev efterhånden trætte af det kirkelige vandreliv. Vor standardkirke blev en lille barakkirke ved Fengersvej, hvor Kr. Keiding var præst. Vi blev aldrig trætte af at sidde under hans prædikestol. Han var velsignet fri for dogmatiske spændtrøjer. Han sagde det samme hver søndag. Og så var det altid nyt. Vi sad fælles med ham under ordets tiltale i troens glæde og strid.

Teatret kom også til at spille en værdifuld rolle. Det var en strålende teatertid i 30'erne. En buket store navne på scenerne: Poul Reumert, Bodil Ipsen, Anna Borg, Else Schoubo, Johs. Poulsen. Betty Nansen med flere. Og der blev spillet dramaer, så man lo og græd og glemte tid og sted. Først og fremmest Kaj Munk, der slog stærkt igennem med »Cant« på Det kgl. Teater og fejrede triumfer på »Betty Nansens Teater« og »Folketeatret«. En perlerække af strålende oplevelser til 70 øre stykket på de billige studenterbilletter. Den største oplevelse var vel »Ordet«, som Kaj Munk selv har kommenteret: »Aldrig ved en digter, hvad han skriver i de flygtige minutter, inspirationen er over ham. Men når jeg tænker tilbage på den uge i Vedersø præstegård, da Ordet blev til, efter at jeg igen havde set dødens brutalitet

mod mennesker, jeg holdt af, står det for mig, som jeg fik lov at forkynde for tusinder og atter tusinder: For Gud er alle ting mulige!« »Folke-teatret« dristede sig til at spille Ibsens »Dukkehem«, »Vildanden«, »Brandt«. Stort teater blev det i disse år.

Et indslag i studentertiden var også Oxfordbevægelsen. Et par forløbere gæstede byen i 1932, en teolog og en forretningsmand fra England. De samlede nogle studenter til samtaler – heriblandt mig. De holdt også nogle offentlige møder, hvor de fortalte om, hvordan deres møde med Oxfordbevægelsen havde forandret deres liv. »Siden jeg mødte den, har mine tanker været så rene, at jeg kunne skrive dem på den hvide væg bag mig,« sagde den ene af dem. Det centrale i deres forkyndelse var allerede dengang de 4 absolutter, som vi skulle prøve os overfor: absolut ærlighed, renhed, uselvished og kærlighed. Et andet hovedpunkt var bekendelsen både for Gud og mennesker, både offentligt og privat. Da det store team kom i 1935, lød der et utal af bekendelser – uærlighed og utroskab var de hyppigste ting. Meningen var dels at skabe bedre forhold mellem mennesker, dels at vække syndserkendelse, der kunne drive til Kristus. Men de talte næsten ikke om Kristus ved deres offentlige møder. Folk stormede til i tusindvis. Også mange af »Studentergården«s kirkefremmede indvånere. Især var medicinerne interesseret i de mange bekendelser og deres mentalhygiejniske virkninger. Om den slags virkelig kunne kurere folk. Personlig fulgte jeg mange af møderne. Men evangeliet havde for lille en plads i denne forkyndelse til, at den kunne få nogen betydning for mig. »Moralsk Oprustning« gemte sig

allerede dengang i bevægelsen, selvom den først blev proklameret i 1938 og hører til efter min studentertid. At Oxfordbevægelsen for mange blev til en åndelig fornyelse, er der mange vidnesbyrd om.

De sidste 3 sommerferier brugte jeg en del af tiden til at vise skolebørn fra provinsen rundt i København. Man fik 9 kr. for en dag fra kl. 8 morgen til 23 aften. Det var et morsomt arbejde, morsomt at være sammen med børnene og deres lærere. Og det fik større personlig betydning for mig end på forhånd ventet. Jeg fik mange samtaler med lærere fra hele landet og fik et indtryk af lærerstanden, som jeg var glad for. Jeg havde gennemgået Pastorseminariets kursus i kateketik (kristendomsundervisning). Som lærer i faget havde vi professor N. A. Larsen, som mange af lærerne havde haft som censor i pædagogik på seminariet. Vi fik en klasse børn op på universitetet 2 timer om ugen, som vi skulle undervise. Det varede et semester. Nu fik jeg nogle gode samtaler med erfarne lærere, et godt og jordnært supplement til de tit lidt abstrakte debatter på »Studentergården«. Men så fik disse rundvisninger også betydning for mig derved, at de gav mig smag for kunstformer, jeg hidtil ikke havde dyrket så meget. Vi så en del malerkunst på »Glyptoteket«, »Statens Museum for Kunst«. I Tivoli fik børnene gerne fri nogle timer, som man passende kunne tilbringe i koncertsalen, hvor jeg hørte mange udmærkede koncerter. Alt dette øgede min smag og sans for farvernes og tonernes kunst. Og en sjov ting mere. Børnene skulle gerne en aften i »Cirkus Schumann«, hvor man så verdens fineste artister og de fantastiske spanske klovner Rivels, specielt Charles. Jeg ved ikke,

hvor tit jeg hørte ham sige sit verdensberømte »Akrobat oh«. Og lige morsomt hver gang. Jeg har siden læst hans selvbiografi og fået indtryk af et rigt menneske. Jeg fik så megen interesse for cirkuskunsten, at det stadigt er mig en fornøjelse at gå med mine børnebørn i cirkus. Men desværre har jeg ikke siden set klovner, der kunne måle sig med kunstneren Charles Rivel.

I den politiske verden skete der ikke store ting herhjemme. Det var »Stauning eller kaos«. Og det blev Stauning. Studenterpolitik var der ikke meget af. Vi havde intet at sige på universitetet, drømte heller ikke om at få det. Vi nøjedes med at glæde os over studiet. Et beskedent vartegn oplevede jeg dog den dag i oktober 1932, da folketinget begyndte sin samling. På vej hjem fra universitetet passerede jeg »Grønttorvet«, hvor der var et større opløb i den ene ende. Det var Aksel Larsen og Arne Munch Petersen, det talte til folket, inden de i procession begav sig til Christiansborg for at indtage deres pladser som de to første kommunistiske folketingsmænd. Et varsel om en fremtidig venstrefløj i dansk politik. Men ude i Europa raserede og dominerede diktatorerne Stalin, Mussolini, Hitler og Franco. Vi oplevede midt i 30'erne Mussolinis erobring af Abessinien og borgerkrigen i Spanien. Vi hørte onde rygter fra Tyskland. »De lange knives« nat den 30. juni 1934 rystede os og afslørede Hitlers metoder. Vi hørte, at Karl Barth måtte forlade Tyskland i 1935, hvad der ikke undrede os. Efter hans teologi var jo også Hitler kun støv og aske. Vi fulgte spændt »Bekendelseskirken« modige kamp mod nazismen, den eneste instans, der tog en åbenlys kamp op imod tyranniet med pastor Martin Niemöller som

primus motor. Som Albert Einstein sagde, da han som jøde måtte forlade Tyskland: »Jeg har hidtil ikke brudt mig om, hvad kirken sagde. Nu ser jeg, at den er eneste sted for åndelig frihed og intellektuel sandhed.«

Efterhånden nærmede regnskabets time sig. Studiet stiledede jo mod teologisk embedseksamen, hvor 6 års stof skulle »afleveres« på én eller to gange med et halvt års mellemrum. Jeg valgte det sidste. Man skulle så gå op i 3 fag første gang, nemlig Det nye Testamente, Det gamle Testamente og kirkehistorie. Der var skriftlig eksamen i alle fagene, et fag daglig. Men mundtlig eksamen skulle ske samme dag i alle 3 fag, den 13. januar 1937. Der sad de på række, den eksaminerende professor i midten, en censor ved hver side af ham og en assistent for bordenden til at referere eksaminationen skriftligt. Vi var 3 kandidater oppe den dag, skiftede til at gå ind. Vi begyndte kl. 9 og var færdige kl. 17. Man kan roligt kalde det en drøj omgang. Et halvt år senere skulle så dogmatik, etik og religionsfilosofi holde for. Også skriftlig hvert fag for sig. Mundtlig på samme dag, den 18. juni 1937.

Jeg gik hjem fra universitetet den dag i en mærkelig stemning. Glad, fordi det var gået godt med eksamen, men med en knugende følelse af at have afsluttet det rigeste afsnit i mit liv, nemlig det afsnit, hvor man måtte bruge hele sin tid til at berige sig selv med daglige studier fra morgen til aften. Bare du kunne få lov at begynde forfra, var min tanke på vejen hen til »Studentergården«, hvor kammeraterne ventede for at hylde den nybagte cand. teol. Mens vi festede, var Stalin i gang med sin største udrensning, der kostede mange menneskeliv. Og halvanden måned efter blev Martin Niemøller arresteret og sad i Hitlers koncentrationslejre i 8 år. Jeg kastede mig over Karl Marx's »Das Kapital« og Hitlers »Mein Kampf«. Jeg ville se, hvad de to ideologier rummede, der kunne føre til så skæbnesvangre ting. Med disse studier startede jeg næste afsnit i mit liv. Men derom i næste årsskrift, hvis Vorherre vil. »For det er ham, der bestemmer« – for igen at citere Charles Rivel. Så forlod vi storbyen, der nu ikke blot stod for os som en stenørken, men bandt os med sine rige værdier og myldrende charme.

K. F. Brondbjerg.

Kære rektor Brøndbjerg! Dine talenter var mangfoldige, dit talent var stort!

Bestyrelsesformandens tale ved rektor
K. F. Brøndbjergs afskedsfest.

Menneskesønnen fortalte engang en lignelse om tre mænd, der hver fik en pengesum betroet med det formål, at de skulle lægge deres tid og kræfter ind i den opgave at bringe noget ud deraf. Denne lignelse gav os ordet »talent« som udtryk for det fond af evner og kræfter, der som Guds gave til os stiller os overfor den forpligtelse at tage dem ind i tjeneste for Gud. Menneskelig selvhævdelse og selvbevidsthed har desværre ofte taget livet af dette ords egentlige indhold. Kun de færreste lægger tanken om Gud ind i deres ord, når de taler om talenter. Men mødet med Jesu lignelse om de betroede talenter når kun sin hensigt, hvis den i ens sind kalder en dyb og inderlig forståelse frem af, at det er Gud, der har givet os vore muligheder, og hvis den får lov til at kalde til syn for det ansvar, Guds gaver altid stiller os mennesker i.

Livet er på samme tid en gave, givet af Gud, og en opgave, betroet af Gud. Dets bestemmelse er, i hele sin mangfoldighed, gennem alle dets forskellige afsnit, i hjemliv, i arbejde og fritid, at være i den Højestes tjeneste. Det virkeliggøres, uforklarligt og forunderligt, i samme grad som mennesket magter den kunst at leve i spændingen mellem modtagen og givent.

Med lignelsen om de betroede talenter har Gud gjort det til en stor ting at være menneske.

Mine venner har ofte fortalt mig, hvad jeg også selv kan godtage, at jeg ynder at sætte etiketter på tilværelsen, og at jeg gerne vil finde dækkende overskrifter til prædikener – og mennesker – hvis det er et eksemplar af sidstnævnte, der er min tekst.

Det er tilfældet i aften, hvor Haslev seminarium vinker farvel til en højt elsket og højt respekteret rektor.

Der er knyttet mange adjektiver til rektor Brøndbjergs navn og virke; det synes således håbløst at finde frem til et, der kan dække alle disse ord ind. Jeg vover alligevel forsøget på at finde det.

Jeg vil gerne bringe min hilsen og tak til en *talentfuld rektor*. Allerførst i den gængse opfattelse af dette ord: Talentfuld i smittende, engagerende foredrag, i inspirerende undervisning og i hele sin vidtfavnende, varme menneskelighed. Han har øst af mange kilder og utrætteligt delt viden, oplevelser og erfaringer med lytende sjæle i skolen og på kirkesti.

Men jeg hæfter mig ved denne lejlighed nok så meget ved den bibelske tydning af ordet »talentfuld«. Den gerning, som festen i aften markerer afslutningen på, har på forunderlig måde understreget livet som en gave og en opgave, en mønt i mine hænder, betroet mig at forvalte. Ikke som åget, der tynger, men som ansvaret, der frigør og fremkalder evner og kræfter, visioner og glæde.

Kære rektor! Du gjorde det til en stor ting at være menneske. Du har sunget sangen for den lyse dag, og du har levet »den rige hverdag« og talt om den, så vi ikke glemmer det. Dine taler til nyudsprungne lærere manede til respekt for

gerningen, til frimodighed i tjenesten og glæde ved tjenestens storhed. Du talte helst om beundring, nødigt om kritik, du valgte takkesangen fremfor klage-tonen. Dine øjne fangede de lyse farver, den skønne rose, det legende barn, og dine øren lyttede til gamle mestres udødelige toner og vismænds belærende tale. For denne din gerning på Haslev seminarium skal der lyde en tak i aften, på samme tid ærbødig og varm. Dit liv blev en tjeneste, en tjeneste for det liv, du elskede, og for den skole, som under dit lederskab blev omtalt med den dybeste respekt. Her boede frisind og tryghed dør om dør. Her var godt at være for lærere og studerende. Her

var højt til himlen, og dog var himlen nær. Tak rektor Brøndbjerg, og tak fru rektor Brøndbjerg! Tak for åbne døre og glade smil. Vi ved alle, at inspirationen til mandens dåd og rekreationen efter den travle arbejdsdag blev givet ham af et hjem, der helhjertet delte vej og virke med ham. Kære rektorpar! Jeres skole takker, hilser og hylder jer i dag. I går, for det forlanger dåbsattesten. Men vi forventer ofte at høre fra jer, i tale og på skrift. For I har endnu meget at sige over emnet: Det er stort at være menneske! Vi ønsker jer endnu mange gode, glade, givende dage!

Vagn Bjergved

Uddrag af tale ved rektor Brondbjergs afskedsfest

– med tilknyttet ultrakort velkomst
til rektor Honoré.

...Når jeg tidligere fremhævede, at det var væsentligt for Haslev Seminarium med dynamoen Brondbjerg, så kan vi blandt andet gribe fat her. Man skal ikke stikke hovedet i busken som strudsen, men netop gå ind i problemerne. Det kan ikke nytte med en opgivende attitude – det kan heller ikke nytte med skønmaleri, man må ligesom erkende en virkelighed. Noget sådant har vel på mange måder været dit motto – dels indadtil på seminariet og udadtil i dine mange andre gøremål, hvor du jo ofte sammen med din hustru har været engageret på overordentlig mange felter. Nordahl Grieg udtalte »ung må verden endnu være«. Jeg tror, at I meget langt kan tilslutte jer dette udsagn. Det kan ikke nytte at gå udenom og netop derfor får man lov til til på trods af lovgivningsmæssige og andre begrænsninger at præge udviklingen, i dette tilfælde på Haslev Seminarium.

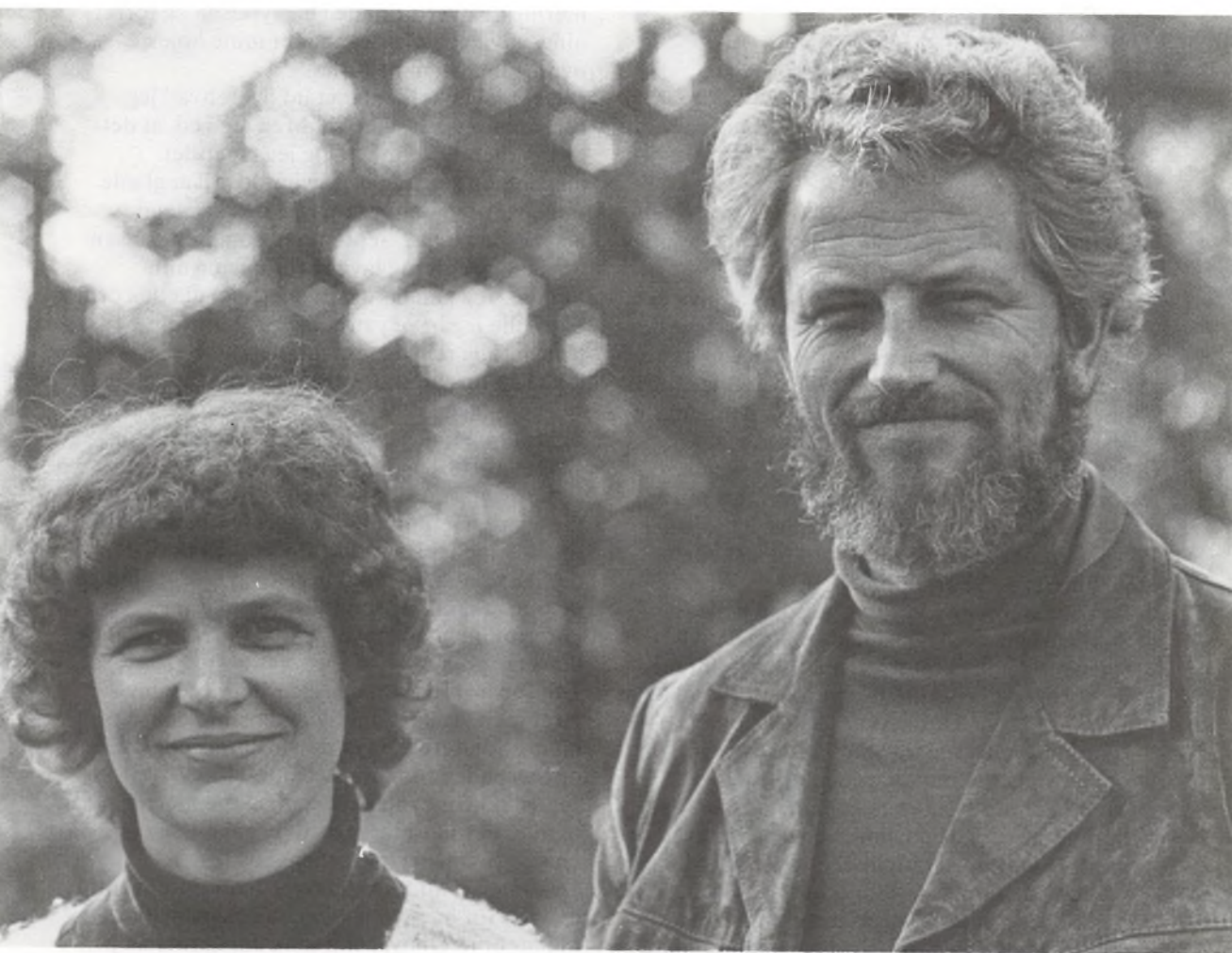
Jeres virke har naturligvis bevæget sig i adskillige faser. Først en relativ rolig i 1950'erne. Haslev var vel, hvad man kunne kalde en provinssiels stationsbyidyl, med visse rivninger, men dog ikke et eksploderende samfund. Der kom ny seminarielov i 54, hvilket medførte visse ændringer; men jeg tror, det er rimeligt at hævde,

at først med 60'ernes rivende samfundsmæssige udvikling begyndte tingene for alvor at komme i skred. Man måtte tage om nælden – bl.a. de store årgange fra midten af 40'erne krævede deres ret; der måtte bygges og moderniseres. Alt dette blev et led i jeres rektoring. Og samtidig måtte nødvendigvis det gamle seminarium glide noget i baggrunden – det kunne tage sin tid; men det gled i baggrunden. Med den nye lov af 1966 blev det helt klart, at der måtte ændre forhold til, ikke sådan at forstå, at man skulle opgive seminariets ide-mæssige grundlag; men det måtte reformeres. Der var stadigvæk et fundament, der skulle bygges på, men de nye tider krævede visse justeringer i det ydre. Man kunne og ville ikke låse sig fast midt i en foranderlig verden. – Og op igennem 60'erne udvikledes seminariet bygningsmæssigt og på det personale-mæssige område. Du havde ikke længere blot en sekretær omkring dig, men efterhånden et helt bureaukrati. Det blev, som du selv har betegnet det, et team-work at drive et seminarium. Netop dette team-work var vel en afgørende forudsætning for seminariets udvikling i 1970'erne. De forskellige råd og udvalg samt administrationen på kontorerne inklusive dig selv følte et behov for fællesskab omkring løsningerne.

Samarbejde i en foranderlig verden må også være en væsentlig bestanddel af den velkomstbuket lærerrådet overrækker seminariets nye leder. Vi ved, at du gennem mange års seminarieerfaring står vel rustet til dit nye job.

Tryghed og tillid er væsentlige byggesten på enhver arbejdsplads; lærerrådet føler sig godt hjulpet med rektor Honoré.

*V. B. Iversen,
formand for lærerrådet.*

Afskedstak for gavmilde dage

Den største begivenhed for mig og min familie var vor afsked med seminariet pr. 1. september 1977. Jeg skal ikke her søge at give et tilbageblik over de 27 år i seminariets tjeneste. Jeg er blevet bedt om i årsskriftet at fortsætte mine erindringer, hvori de 27 år selvfølgelig vil få en stor plads, dels fordi det blev det længste afsnit i mit liv, dels fordi det blev meget begivenhedsrige år i seminarieverdenen i almindelighed og Haslev Seminariums historie i særdeleshed. Men alt dette lader jeg altså ligge til senere. Men et par ord til afsked må dog med i dette årsskrift.

Det har været en uhyre rig gerning på Haslev Seminarium, en daglig glædeskilde. Travl, spændende, ikke altid let, men altid fyldt med den brogede verdens charme. En perlerække af gavmilde dage. Det takker jeg først og fremmest min Gud og Skaber for. Det er ham, der gav mig helbred og gode kræfter.

Men så er der også en masse mennesker, der har bidraget til de gavmilde dage med, hvad de gav mig af tillid, dygtighed, hjælpsomhed, venlighed, humor, kunst og varme. Alle har bidraget med nogle af disse ting. Det gælder mine nærmeste daglige medarbejdere på de små kontorer i administrationen. Det gælder mine praktiske medarbejdere på seminariet, kollegiet og i kantinen. Det gælder hele lærerstaben, herunder øvelsesskolens. Det gælder de studerende. Det gælder mine

nærmeste overordnede i bestyrelsen og forretningsudvalget. Og det gælder mine højeste overordnede i ministeriet.

Jeg er blevet hyldet langt ud over, hvad jeg fortjener og kan svare til. Men jeg ved, at det altså er velment. Og jeg tager det altså som noget, jeg har lov til at glæde mig over. Jeg tænker især på den strålende afskedsfest den 2. september, som bestyrelsen og medarbejderne lavede for mig og min familie. Jeg kan ikke udtrykke min glæde i ord. Så skulle jeg have været digter. Men jeg bringer alle min og min families hjerteligste tak. Tak for talerne, musikken, maden, blomsterne, sangen, festens glade stemning. Tak for de store og fine gaver. Tak for æresmedlemskabet af Haslev Seminariums Elevforening, som var mig en stor ære. Og en ganske speciel tak for den imponerende, overrumplende og fine idé med festskriftet. En særlig tak til dem, der har slidt med redaktionen og med de lødige og fine afhandlinger og skriftets skønne udformning med grafik, fotos og det fornemme omslag.

Tak fordi vore børn og svigerbørn blev inviteret med. Tak fordi I hylkede min kone. Vort hjem i Søndergade var den inspirerende kilde og bærende grund for hele mit virke. Jeg vil ikke nævne navne, men sige hjertelig tak til alle, der har bidraget til de gavmilde dage på Haslev Seminarium i arbejde og fest. Og så bor vi nu Rysagervej 9, hvor dørene altid er åbne for hvem der vil glæde os med at se inden for til en hyggelig snak om aktuelle og fremtidige problemer, måske også glimtvis om »gamle dage«.

Hjertelig hilsen
på familiens og egne vegne –
Inger og K. F. Brondbjerg.

Interview med rektor Johannes Honoré

Fra Århus til Haslev – fra at være en »lille« mand i en stor by til at være en »stor« mand i en lille by. Hvordan oplever du det?

Jeg har kun boet godt en måned i Haslev, så det er svært at svare på. I øvrigt kommer jeg ikke fra en stor by, idet jeg faktisk boede på landet udenfor Århus.

Men det at opleve sig selv som en stor eller lille mand er en oplevelse, som ligger mig meget fjernt. Det vigtigste er at være del af et fællesskab.

Hvis nogen har den opfattelse, at jeg er blevet en stor mand, tager de fejl – især hvis de mener en mand, der har sikkerhed og overblik over situationen, for det er langt fra tilfældet nu.

Du har sagt ja til at lede et kristent seminarium. Hvad forstår du i praksis ved et kristent seminarium?

Jeg har nu flere gange mødt det spørgsmål – men hver gang stejler jeg over betegnelsen: kristent seminarium. Jeg kan ikke forstå, hvad man mener med det, hvis man skal tage ordene helt alvorligt. For et seminarium kan ikke være kristent. De folk, der går på seminariet kan være kristne, og det vil selvfølgelig give et vist præg på seminariet.

Ved at hæfte sådan en betegnelse på et seminarium kan man oparbejde en illusion om det. Et seminarium i vore dage kører efter en ministeriel lov og bekendtgørelse – dvs. der er lagt meget klare spor for, hvordan der skal køres –

det er så at sige båndlagt hele vejen. På den anden side er det mennesker, der kører ad disse spor, og de kan naturligvis med deres indstilling præge måden, der bliver kørt på.

Det eneste ydre kendetegn ved H.S. som kristent seminarium er morgenandagten – hvor der kun kommer meget få lærere og studerende. Det skal ikke bebrejdes nogen, for deltagelse i morgenandagt må og skal være en frivillig sag.

Imidlertid er der også mindre synlige forhold, som gør sig gældende – nemlig at en gruppe af mennesker på seminariet ønsker at gøre kristne synspunkter gældende i dagligdagen.

Skulle den almindelige og naturlige brydning mellem synspunkter på seminariet føre til en frugtbar stillingtagen til kristne synspunkter, så kan jeg kun være yderst tilfreds.

Der er i de senere år sket en stigende politisering af debatten om forskellige forhold i samfundet – således også omkring kristendom og pædagogik. Hvordan stiller du dig til denne debat?

Jeg ser politiseringen som en naturlig konsekvens af en historisk udvikling. I forrige århundrede fremstod folkeskolen og nogle åndelige bevægelser, som medførte en vækkelse på det individualistiske plan af mennesket. Denne bevidstgørelse førte til, at mange mennesker »hævede sig selv« ud af en forholdsvis bevidstløs almuekultur og ind i en demokratisk, hvor de kunne manifestere sig selv som individer. Er man først nået til en bevidsthed om sig selv og sine egne muligheder, er det naturligt, at man vender sig mod sine samfundsomgivelser. Jeg ser det som et led i den demokratiske proces, at man nu i højere grad ytrer sig om samfundsforhold.

Men når talen kommer på kristendom, bliver jeg mere skeptisk ved politiseringen, idet jeg

opfatter kristendommen som et budskab og en gave til mennesker. Politiseringen kan opfattes som en frygt for kristendommens muligheder i vort nutidige samfund eller som en tro på muligheden af at realisere paradiset på jorden – og det er efter min mening en meget tvivlsom opfattelse.

Det betyder dog ikke, at den kristne ikke skal tage aktivt del i udformningen af det samfund, der omgiver os.

Et spørgsmål i forbindelse med den pædagogiske politisering: Frigørelse og bevidstgørelse er begreber, der diskuteres meget. Er det slagord eller hvad?

Der er i hvert fald meget slagordsagtigt omkring disse begreber, men jeg håber de kan få et reelt indhold efterhånden, som vi arbejder med dem.

Bevidstgørelse er jo, at det enkelte menneske bliver så klar som muligt over sin situation i samfundet – og som sådan er det væsentligt også i skolen at hjælpe eleverne til denne bevidstgørelse. Det betyder igen, at også lærerne må være bevidst om, hvorfor de handler og tænker, som de gør.

Frigørelse må ses i forbindelse med den demokratiske proces, som jeg nævnte før. Vi står på mange måder endnu i almueproblemstillingen. Langt de fleste danskere lever i en selvfølgelig bevidsthed om, at magtforholdene er nu engang som de er, og at det ikke kan være anderledes – hvilket jo ikke er rigtigt.

Hvis vi vil tage vores demokrati alvorligt, kan vi ikke i skolen underbygge en fastholdelse af de magtforhold, hvor det enkelte individ ikke når rundt om sig selv og ser, hvilke tankegange de ligger under for. Det må være skolens opgave at frigøre eleverne fra sådan en bevidsthed, og derved opnå langt større ressourcer i

retning af demokratisk bevidsthed.

Det trænger vi til.

Er den nye læreruddannelseslov tilfredsstillende i sin struktur set i relation til den nye folkeskolelov?

Ja, det synes jeg. Selvfølgelig kan den blive bedre – men jeg mener, at læreruddannelsen siden 1969 har været inde i en heldig udvikling, der går i retning af at gøre den mere folkeskolerettet. Det er den vej, vi skal.

Jeg tror, vi har den læreruddannelse, vi kan magte for øjeblikket. Når engang vi bliver dygtige nok, kunne jeg tænke mig at vende det hele på hovedet og starte med en pædagogisk runde, hvor man klargjorde sig sin opgave som lærer i folkeskolen. På baggrund af denne pædagogiske runde kunne man så give sig til at arbejde med fagene i sammenhæng med det pædagogiske. Det ville gavne alle parter.

Et sidste spørgsmål: Er et seminariums elevforening et anakronistisk levn fra en »højskoletid« – eller har et seminarium stadig brug for en elevforening?

Vi har brug for den i høj grad.

For det første har jeg brug for den som ny på stedet. En elevforening er en levende erindringsdring, som kan meddele sig til mig om stedets tradition og historie.

Men ud over den noget egoistiske betragtning mener jeg, at elevforeningen kan være den frugtbare fortids-bevidsthed uden hvilken ingen mennesker kan leve rigtigt, heller ikke lærere og studerende på Haslev Seminarium.

Primo oktober 1977

Thorstein Balle.

Anna Brochsgård:

En tak til pastor Vagn Bjergved

Anna Brochsgård, uddannet på Haslev Seminarium og lærer i Sorø, er mangeårigt medlem af bestyrelsens forretningsudvalg.

September måned 1977 blev en milepæl i Haslev seminariums snart 75-årige historie: rektorskifte og formandsskifte inden for samme måned. Det er om det sidste, vi her vil samle vore tanker. Den 23. september holdt vi vort sidste bestyrelsesmøde hos rektor K. F. Brondbjerg. Et møde med to rektorer og – inden det sluttede – også med to formænd. Et historisk møde, hvor det, der var, og det, der kommer, rakte hinanden hånd i et nutidigt fællesvirke, der lover godt for fremtiden.

Ved den lejlighed lød der fra flere sider en varm tak til vor afgående formand, pastor Vagn Bjergved, der på grund af sygdom i hjemmet har søgt sin afsked som sognepræst i Slagelse og derfor også ønskede at trække sig tilbage som formand. Undertegnede sagde bl.a.: »I de seneste måneder er det faldet i Deres lod både personligt og her på stedet at stå ved et af de væsentlige skel i livet, hvor man skal afvikle og samtidig tage imod noget nyt – en ikke altid smertefri proces. Jeg ved, at De altid har været et meget aktivt menneske, der har virket på mange områder til gavn og glæde for mennesker. Allerede fra skoleårene har De været så tidligt på færde, at De trods de kun 65 år har nået at virke som præst i henved 40 år. Men det, der her skal lyde en stor tak for, er Deres

virke som formand for Haslev seminariums bestyrelse. Tak for godt og trofast lederskab – også da den sidste runde på grund af sygdom i hjemmet blev sværere, end nogen kunne forudse. Tak pastor Bjergved, fordi De ikke stod af i vadestedet, men bragte lederskiftet på seminariet godt i hus.

For tolv år siden kom pastor Bjergved ind i Haslev seminariums bestyrelse, og længe varede det ikke, før den betydningsfulde formandspost kaldte på ham. Det blev et dygtigt og samvittighedsfuldt lederskab præget af et levende og engageret menneske med stor forståelse for ungdommen, interesse for pædagogisk virke og åbenhed over for nye tanker. Seminariets bestyrelse takker for et veludført arbejde både i forretningsudvalget, i kollegiets bestyrelse og i bestyrelsen for Foreningen af statsanerkendte Privatseminarier. Vi takker også for inspirerende taler ved dimittendfesterne udsprunget af et varmt og følsomt sind med stor sans for det musiske. Og så ønsker vi ægteparret Else og Vagn Bjergved gode og indholdsrige år med blide helbredsmæssige kår i deres nye hjem i Herning og siger: Vel mødt til arbejdet som menigt medlem af bestyrelsen.

Formandsskifte i seminariets bestyrelse

Vores formand, sognepræst Vagn Bjergved, er blevet pensioneret og er flyttet til sin hjemby Herning og ønskede at blive fritaget for formandshvervet. Bestyrelsen har i hans sted valgt sognepræst Aage Dam-Jensen, Køge. Jeg vil gerne bringe pastor Bjergved min hjerteligste tak for de 8 år, han har været formand. Han mødte med gode forudsætninger, vokset op i et lærerhjem og selv været lærer ved Odense Seminarium. Det har været år med mange problemer i seminarieverdenen. Bjergved har haft let ved at indstille sig på de mange og store ændringer, der er sket i de år, har vist megen forståelse og

et godt skøn i vore mange drøftelser. Han er gået op i det med liv og sjæl, altid rede, når vi kaldte. Og det var tit. At han blev valgt ind i Privatseminarieforeningens bestyrelse, betød nær kontakt med de mange forhandlinger mellem denne forening og ministeriet om privatseminariernes forhold og indflydelse derpå. Pastor Bjergved mødte altid veloplagt og var en inspirerende formand, der bragte godt humør, glæde og opmuntring med sig til os, der stod i det daglige arbejde.

Han har altid haft et godt ord til os ved mange lejligheder, et godt menneskeligt ord, men også ofte et godt budskab fra den Gud, han tjener, formuleret ind i nutidens situation. Altid levende og engageret. En særlig tak for mange opmuntrende ord til min kone og mig på tomandshånd.

Hjertelig tak, Bjergved! Vi ønsker dig og din kone glæde og blide kår fremover i et meningsfyldt otium.

K. F. Brondbjerg.

Aage Dam-Jensen – nu bestyrelsesformand

Hvad får en ganske almindelig folkekirkepræst uden særlig pædagogisk baggrund til at tage mod opfordringen til formandsposten på Haslev Seminarium?

Spørgsmålet er ikke blot retorisk. Den dynamiske undervisningssektor, talen om den livslange uddannelse samt de mange pædagogiske systemer skal nok minde en om de manglende forudsætninger...

Når jeg sagde ja, hænger det nok sammen med, at jeg finder seminariets verden meget spændende og fascinerende. Og for resten er der på mange måder en lighed mellem lærerens og præstens situation:

De uddannes begge til en gerning, som kræver færdigheder og »fingerspidsfornemmelser« ud

over det, de teoretisk har gennemarbejdet. De skal begge virke i et pluralistisk samfund, hvor den etiske og religiøse enhedskultur er brudt ned.

De skal begge holde af mennesker og ikke bare af deres fag.

De skal begge bekæmpe deres indbyggede lyst til at høre sig selv tale og i stedet påny lære samtalsens svære kunst.

De skal begge vogte sig for den ufolkelige brug af fagudtryk, som de ynder at slå om sig med.

Rektor Honoré har lanceret udtrykket »Den frugtbare usikkerhed«. Det udtryk kan jeg tilslutte mig. Jeg hører ikke til dem, hvis hånd aldrig ryster – dem, der altid ved på en prik, hvad de skal tænke, tro og sige. Usikkerhed bliver frugtbar, når vi i fællesskab erkender den og sammen måske famlende prøver at finde de sande svar. Usikkerhed betyder, at vi lever – ikke i »besiddelse«, men i en tro, der stadig skal vindes.

En dansk pressemand har formet denne sætning: »En kulturløs pietisme har ofte skabt en pietetsløs kultur«. En snæver, indelukket kristendom har ofte udviklet en sækulariseringsproces. Her over for står en kristendom, der – forankret i evangeliet om Kristus – åbner sig for verden og tidens mange problemer og stadigt og stædigt kæmper for at forstå sin samtid og Kristi ord klarere og klarere. Denne holdning har præget Haslev Seminarium under rektor Brondbjerg, og den linie skal efter min mening holdes.

Haslev Seminarium skal ifølge sine vedtægter virke i tilknytning til Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark, og det er ikke bare kønne – eller om man vil: forældede – fraser. Vel er Indre Mission i dag måske ikke en

ganske éntydig størrelse, men den har altid villet være en vækkelsesbevægelse, der kaldte til afklaring, afgørelse, engageret livsholdning og personligt medansvar for kirke og folk – og alt dette på en klar luthersk grund. Det er nu ikke et helt ringe udgangspunkt for et seminariums virke...

Jeg vil stræbe efter at møde med en åben holdning og håber selv at møde åbenhed.

Tale ved seminarielektor Søndergaards 25-års jubilæum

Leif Søndergaard og jeg kom her samtidigt. Han skulle først og fremmest undervise i dansk, men også i violin. Det var dengang, alle spillede violin, så det skar i ørerne. Han skulle også undervise i Hertzes Bibelhistorie. Det var dengang, lærerne skulle vide, hvem Abraham, Moses og Jesus var. I dag er det vigtigere, at de ved, hvem Heidegger er. Det er nu ikke alle, der ved det. »Er det en todækker eller en tredækker?« spugte en lærer på lærerværelset et sted.

Åben – hvor vi ikke låser os fast i en politisk, filosofisk eller dogmatisk position, men hvor vi i fællesskab søger at komme længere ud og dybere ned.

Men altså netop en åben *holdning*, hvor det ikke bare hedder, at »det flimrer for mit livssyn«, men hvor man har noget – eller rettere: En – at holde sig til.

Køge sognepræstebolig,
12. oktober 1977.

Aage Dam-Jensen.

Men vi mødte altså op pr. 1. oktober 1950. Søndergaard med sin københavnerkultur, jeg med min vestjyske. Han med lærerkultur fra sit hjem, jeg med bondekultur fra mit. Så det tegnede godt.

Jeg var nu ikke sammen med din kære mor og far mere end én gang, før jeg var klar over, at du måtte have fået en meget værdifuld arv med hjemmefra. Det har jeg også fået. Og selvom vore arv fra et københavnsk lærerhjem og et vestjysk bondehjem på mange måder var ret så forskellige, var den bærende grund det samme, nemlig den kristne tro. Derfor havde vi noget fælles fra vore hjem lige fra starten, nemlig det vigtigste af det hele, det samme livssyn. Søndergaard har holdt et par vældige taler til mig, dels ved mit 25-års jubilæum, dels den 2. september ved min afsked. Jeg repeterede den første i går. Den er fantastisk. Løgn det meste af det. Man kan sige det samme som de to fynboer, der gik fra begravelse: »Det var en køn tale, præsten holdt.« »Ja, det var det. Men det var løgn allsammen.« »Ja, det var det og. Men

det var lige godt en køn tale.« Og så var det alligevel noget helt andet med Søndergaard. For det første var det ingen begravelsestale, selvom det var noget med slut i hvert fald den 2. sept. Men for det andet: Selvom det var løgn det meste, så var det så sandt, så sandt. Det er jo det charmerende ved Søndergaards festtaler, at han står og opdigter næsten det hele – og så er det så sandt, at det ofte rammer plet. Det er fordi han er noget af en digter. Ikke dårligt for en dansklærer.

Søndergaard kan være fantastisk festlig. F.ex. at høre ham beskrive en censor i dansk. »Hvad karakteriserer den tekst?« spørger censor. »Der er mange præpositionsled,« lyder det spagfærdige svar. »Ja, mange, men hvor mange? Du kan vel tælle.« Og så høre Søndergaard gøre grin med denne EDB-behandling, der tager al ånd og liv ud af teksten. Man forstår godt Søndergaards næsten ringeagt for den slags, når man har hørt ham udmønte et stykke litteratur med ånd og liv. Somme tider også meget morsomt som hans foredrag »Fra skipper Skræk til Storm-P«. Som en elev sagde: »Det var ikke til at lade være at grine – jeg har prøvet.« Det er på en måde mærkeligt: Det første, jeg hørte dig læse her for 27 år siden i den gamle gymnastiksal, og det sidste, jeg hørte dig læse for en måned siden ved indvielsen af kirkecentret på Ringstedvej, var det samme, nemlig den franske novelle »Markedsgøgleren«, der ærede den hellige jomfru med det bedste, han kunne præstere, sin gøglerkunst. Du læste den anderledes nu end for 27 år siden. Første gang blev der klappet. Det gjorde der ikke sidste gang. Så stille og inderligt betagende blev den læst, at vi ikke kunne klappe bagefter. Det er nok 27 års mellemliggende livserfaring i glæde og sorg, der har gjort forskellen. Mest glæde. Men jeg

har også set dig græde.

Tak for, hvad du har givet os i festlige stunder af skønhed, glæde, ånd og liv. Tak for, hvad du har givet eleverne i dine timer af din store viden, af dit rige, levende og varme sind. Tak også for, hvad du har givet i det folkelige arbejde med dine foredrag rundt om i landet og derved været med til at berige vor folkelige kultur og gøre Haslev Seminarium kendt. Du har somme tider brændt din ende med begge lys, som du sagde til mig ved mit 25-års jubilæum. Her er noget, vi har været fælles om, vel fordi vi begge har set en opgave og værdi i det folkelige arbejde – men også en inspiration i vort seminariearbejde.

Jeg vil også gerne takke dig for, hvad du gav os i dine morgenandagter, hvor grundtonen var evangeliets glæde forkyndt med hjertevarme ord.

Jeg vil også gerne takke dig for det praktiske samarbejde og din hjælpsomhed ved mange lejligheder. Ved timeplanlægning i sene natte-timer. For dit arbejde som lærerrådsformand. Jeg var meget glad for samarbejdet med dig som formand. Da var der jo ikke noget forretningsudvalg. Men inspektøren, du og jeg mødtes skiftevis i vore hjem og lavede dagsordenen. Der havde vi mangan hyggelig snak, hvor fru Grethe vartede op med smil og kaffe og kager og vin, når det var i jeres hjem. Meningen med denne lille tale var at hylde og takke sig, Søndergaard, for, hvad du har beriget seminariet med i arbejde og fest med dit følsomme og rige sind, med din fornemme sans for det lødige og ægte, med din gavmildhed, som ofte fik dig til at give os noget af dig selv fra dit hjertes skatkammer, men også at hylde og takke jer begge for hjertelig gæstfrihed og rige stunder i jeres hjem.

Mit ønske for jer på jeres ældre dage skal være, at I må kunne slutte hver dag med den aftenbøn, Kaj Munk har digtet i »Os bærer den himmelske Glæde«:

Vi takker dig, Herre, for arbejde,
for kræfter at øve det med,
ja, Herre, vi takker for dagværk
og – ind under aften – for fred.

K. F. Brøndbjerg.

Tale ved fru Gyllings 25 års jubilæum

Det begyndte jo i det små. Vi sad derovre i mit beskedne private kontor, der også var seminariets kontor de første 8 år. Og vor dagligstue var venteværelse. Men det hele tog som bekendt til at vokse, ja så stærkt, at det tangerede vokseværk ved seminarierne. Der måtte opbygges et teamwork. Og her kom fru Gylling ind i billedet som den første her på stedet – og så ad åre inspektør, praktikleder og bogholder. Men den, der har været her længst, er altså fru Gylling – hele 25 år. Ikke til at begribe. Jeg synes ikke, det er ret længe siden, du begyndte ovre på det lille kontor, hvor du var i 6 år. Det, der først falder i tankerne, når jeg tænker tilbage på fru Gyllings lange virke, er hendes samvittighedsfuldhed. Det gælder både store og små ting. Hun behandler alt, hvad hun har med at gøre, som om det var hendes eget. Jeg tror næsten, hun føler seminariet som sit andet hjem. Hun arbejder her med samme omhu som i et hjem. Der vil man gerne gøre alt så godt

som muligt. Det vil fru Gylling i sit arbejde her. Det er hendes samvittighedsfuldhed. Så er hun også dygtig. Hun er velbegavet og kan sætte sig ind i tingene. Hun vil aldrig nøjes med at ekspedere en sag, men vil gerne være inde i, hvad det drejer sig om. Derfor har hun en udmærket viden om mange seminariesager, både pædagogiske, juridiske og økonomiske. Til hendes begavelse hører også en god hukommelse. Det er dejligt at have en sekretær, der kan minde en om det, man glemmer. Når jeg sidder med teologi og filosofi i hovedet, kommer fru Gylling og siger: Det er i overmorgen, det dér skal sendes. Så aftaler hun somme tider 5, 6, 7, 8 mennesker, der skal komme og snakke med mig. Det var slet ikke til at finde ud af alle de aftaler, hvis man ikke havde en fru Gylling til at holde rede på dem. Nu har vi arbejdet sammen i 25 år, uden at der nogen sinde har været en kurre på tråden. Det skulle være sært, om hun ikke somme tider har været gal i hovedet, når jeg har glemt at sige, at jeg den eftermiddag skulle til København. Så skal hun til at lave aftaler om. Og det er ærgerligt. Men hun har aldrig ladet mig mærke det. Når det er gået så godt gennem så mange år, skyldes det især to ting: For det første fru Gyllings taktfuldhed. Det er svært at definere. Biskop Berggrav har et sted

en fin afhandling derom. Skal der være et frit og godt forhold mellem mennesker – f. eks. mellem forældre og deres børn – så må der være en lille smule afstand. De må ikke gå for nært på. Det er noget i den retning, jeg mener, når jeg siger, at fru Gylling er et taktfuldt menneske. Det hænger sammen med dannelse, tror jeg.

Men til denne taktfuldhed kommer så den anden ting, der har gjort samarbejdet rart. Det er hendes venlige menneskelighed eller menneskelige venlighed. Samvittighedsfuldhed, dygtighed, begavelse, taktfuldhed – det er alt sammen vigtige ting i et arbejde med så mange aspekter som fru Gyllings. Men der kunne godt være lidt køligt over alt dette. Derfor vil billedet ikke være rigtigt, hvis ikke hendes menneskelige venlighed blev føjet til. For det er vel det vigtigste af det hele. Den viser sig i stor hjælpsomhed i store og små ting.

Overfor de studerende, når de kommer for at få et telefonnummer eller adressen på en kammerat. Overfor lærerne, når de beder hende om 117 ting.

Men fru Gyllings menneskelighed går dybere end til denne ydre hjælpsomhed i store og små ting. Hun føler med mennesker, der er i vanskeligheder, og vil gerne hjælpe med et venligt ord eller et godt råd, hvis hun kan og hvis nogen betror hende noget af den slags. Det er ikke mærkeligt, at fru Gylling er afholdt både af studerende og lærere og andre medarbejdere. Jeg vil gerne på seminariets og egne vegne sige dig, fru Gylling, en hjertelig tak for 25 års flittigt virke til gavn og glæde for os alle. Ord er fattige, når man skal takke for 25 års indsats. Men jeg har gerne med disse ord villet udtrykke seminariets og min påskønnelse af din værdifulde gerning på dette sted.

K. F. Brondbjerg.

Tove Nielsen,

tidl. undervisningsminister:

Et år med 1975-loven

Lad mig for det første slå fast, at ingen elever endnu har afsluttet skoleforløbet under den ny folkeskolelov af 1975 med ikrafttrædelse 1. august 1976.

Når jeg gerne vil slå det fast, er det, fordi bl.a. de politikere, der af den ene eller den anden grund ikke stemte for folkeskoleloven, med mange udtalelser og udfald søger at give det udseende af, at vi har så mange erfaringer, at vi kan tillade os at stemple loven som ubrugelig. Sådanne erfaringer har vi ikke!

Det kan højst være ønsketænkning, og denne ønsketænkning anvendes i den politiske propaganda på en sådan måde, at den bestemt hverken tjener skolen, eleverne eller forældrene til noget godt.

Det er altid nemt at samle folk, der er utilfredse med forskellige ting. Langt sværere er det at få de samme til at opbygge noget konstruktivt – uanset, at det er det, man dækker sig ind under at ville.

Der var jo i høj grad tid til at fremsætte konstruktive forslag i de år, hvor vi i Folketinget arbejdede med lovforslaget, men det var ikke just det, der prægede debatten!

Til gengæld må vi lade den for tiden siddende undervisningsminister, at hun i hvert fald ikke skjuler, hvad hun vil med skolen. Klart og tydeligt meddeler hun i en forelæsning på Danmarks Lærerhøjskole i december 1976, at skolen efter hendes mening afspejler »det kapitalistiske samfundssystem, der er baseret på klassesdeling mellem dem, der har, og dem,

der ikke har, mellem dem, der bestemmer, og dem, der bestemmes over. Skolen afspejler med sin prioritering af værdier og ved hele sin indretning dette samfundssystem.«

Dette er bestemt ikke ment som en kompliment fra ministerens side!

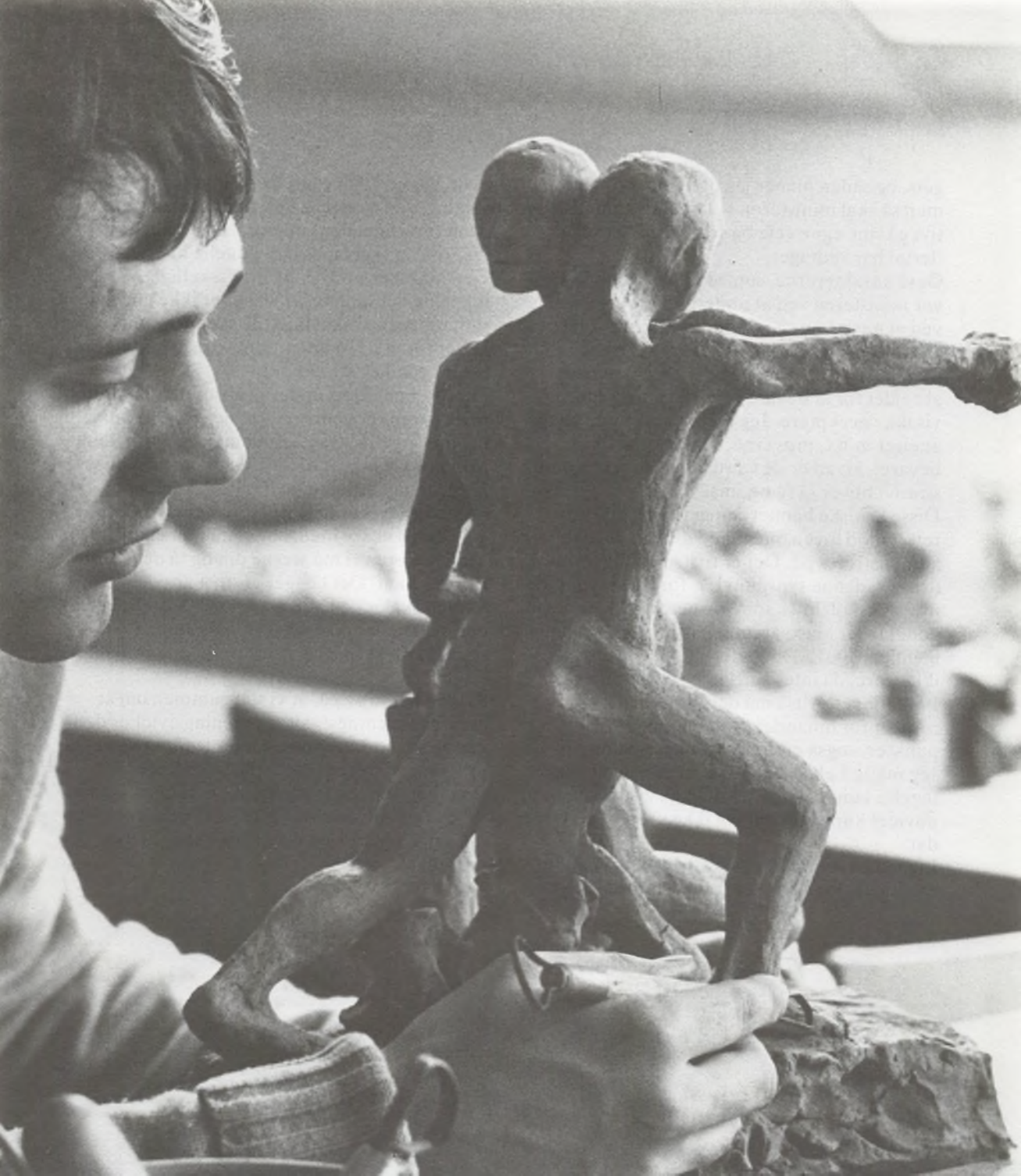
Ligeledes siger ministeren, »at skolen konsekvent nedvurderer og latterliggør arbejderklassen og de værdier, som den konstituerer sig på, og anlægger borgerskabets adfærd og målestokke som de eneste rimelige og anvendelige.«

Sådanne udtalelser skaber virkelig utryghed, når man betænker, at de kommer fra den minister, der har ansvaret for at administrere den folkeskolelov, som et bredt flertal i Folketinget har stemt for.

Skolen er altså et middel for den socialdemokratiske minister til at ændre det samfundssystem, hun ikke synes om. Skolen er altså blevet et politisk kampmiddel!

Rent administrativt undlader ministeren da heller ikke at benytte sine bemyndigelser på en sådan måde, at vi, der i samarbejdets ånd har stemt for loven, ofte kan have svært ved at se sammenhængen mellem intentionerne i loven og den måde, ministeren administrerer den på. Eksempler skal nævnes: I Folketingets undervisningsudvalg brugte vi megen tid på at diskutere, hvor vigtigt det er, at eleverne lærer om fortiden – om vort lands kulturelle og historiske baggrund. Uden denne viden og forståelse kan man ikke vurdere og forstå nutiden og være med til at forme fremtiden. Ja, vi mente det så alvorligt, at vi endda nedfældede nogle bemærkninger i betænkningen herom!

Men – hvor i de vejledende hæfter ser vi det understreget?! Disse hæfter udsendes som hidtil på ministerens ansvar og ikke Folketin-

gets, og sådan mener jeg også, det bør være, men så skal ministeren heller ikke administrativt gå sine egne veje og se stort på, hvad et flertal har vedtaget.

Også karaktererne, som vi fik bevaret i loven, var ministeren ved at undergrave værdien af ved at gøre dem så lidt differentieret, at de så at sige intet var værd, men det var vel også meningen. Det kunne vi, der hele tiden har arbejdet for at bevare karaktererne, naturligvis ikke acceptere. Jeg nærer også mine bange anelser m.h.t. prøverne, som vi også fik bevaret. Hvad er de værd, hvis kravene administrativt bliver så få og små?

Disse kritiske bemærkninger er altså ikke rettet mod loven, men mod den måde, den administreres på. Det er trist at skulle fremdrage sådanne synspunkter, fordi jeg synes, den ny folkeskolelov – som lov betragtet – er meget god. Det er klart, at intet parti har fået sit eget igennem 100%. Det lader sig ganske enkelt ikke gøre, da intet parti i sig selv har flertal i Folketinget. Altså må der samarbejdes i respekt for hinanden og hinandens synspunkter – også efter, at loven er vedtaget! Jeg måtte f.eks. acceptere, at der som en undtagelse kunne undlades deling i grundkursus og udvidet kursus, skønt jeg ikke er særlig tryk ved det.

Lighed er åbenbart et socialistisk mål i undervisning, men tænker socialisterne slet ikke

over, at ved at give alle den samme undervisning, ved at kræve det samme af alle, skaber de netop i lighedens navn en større ulighed?

Der må og skal tages individuelle hensyn, fordi vi mennesker nu engang er forskellige. Vi kan ikke alle det samme, vi vil heller ikke alle det samme, men vi skal have de samme muligheder for at nå så langt, som vore evner, interesser og anlæg strækker til.

Derfor mener jeg, at det så absolut er bedst at følge lovens hovedregel – at dele i de to kurser i fagene engelsk, tysk, regn/matem og fysik/kemi. Min konklusion er denne: Gennem adskillige års grundigt arbejde, hvor alle – ikke bare politikerne – har haft store muligheder for at give deres besyv med, har vi nu fået en ny skolelov, som vi må værne om og få det bedst mulige ud af. Det lægger et stort ansvar på alle. Skolen skal ikke være en politisk kasterbold, den skal heller ikke være et område for socialistisk eksperimenteren – uden om Folketinget.

Skolen har krav på, at vi står sammen om at gøre den meningsfyldt, og meningsfyldt er den, når eleverne lærer noget, når de får et virkeligt grundlag at bygge videre på, så de bliver selvstændigt tænkende mennesker, der kan forme deres egen tilværelse, sådan som de mener, det må være rigtigt – og ikke som »man« mener, det er rigtigt.

Gunnar Jensen:

Et år med 1975-loven

Nogle overvejelser over lovens intentioner og den indtil nu anviste praksis.

Gunnar Jensen er skoleinspektør og leder af øvelsskolen i Skårup siden 1963. Ansat ved Haslev kommunale skolevæsen 1954-63 og i en periode ungdomsskoleinspektør og timelærer på Haslev Seminarium. Formand for Praktislærerforeningen. Forfatter til bøger og artikler især vedrørende kristendomsundervisning.

Den 26. juni 1975 gjorde »Vi Margrethe den Anden, af Guds Nåde Danmarks Dronning« vitterligt, at vi fik en ny folkeskolelov, der forinden var vedtaget af folketinget med et stort flertal (119 mod 47). Den er således vedtaget med bred opbakning fra 5 partier, deraf af de på det tidspunkt 2 største – »midten i dansk politik«.

Fra det yderste højre og yderste venstre (samt Erhard Jakobsen) lød advarende ord, om end med højst forskellige begrundelser. VS: »Lovforslaget sigter mod en statisk og konkurrencepræget borgerskabets skole, imod en skole, der bygger på de 3 k'er: konkurrence, karriere og kontrol«. Fremskridtspartiet: »... der er i alt for høj grad brugt ordet »kan« i stedet for ordet »skal«. Der er slækket på kravene til vore børn og unge. Vi har gjort dem en bjørnetjeneste ved at gennemføre dette lovforslag«. Erhard Jakobsen: »Her er ... banet vej for, at man med loven i hånden kan indoktrinere i børnene sin egen opfattelse af, hvordan demokratiet skal fungere«. (Citatene efter Folketingstidende 1974-75, 2. samling).

Det er naturligt nu et år efter, at loven er

trådt i kraft, at stille spørgsmålet, hvordan det så er gået indtil nu, vel vidende, at et år er meget kort tid i denne forbindelse.

Selvom en sådan besvarelse naturligvis må blive helt subjektiv, skal alligevel gøres et forsøg fra en, der er enig i de fleste af de intentioner, som loven har haft. Det gælder således samarbejdet med forældrene, det, at skolen har til opgave at give børnene mulighed for at tilegne sig kundskaber, færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer, og at den skal forberede eleverne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund.

Selv om der kun er gået et år, mener jeg, at vi i hvert fald på et område har mulighed for at foretage nogle vurderinger. Vi kan belyse, hvordan forholdet er mellem selve lovens intentioner og dens praktiske udformning, som det fremgår af fremsendte vejledninger – herunder faghæfter med læseplansforslag – og andre administrative bestemmelser for lovens gennemførelse.

I det følgende skal blot belyses to aspekter: Begrebet kundskaber i folkeskolen og indholdet af det, loven kalder at forberede eleverne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund.

Der er næppe uenighed om, at skolen skal give børnene mulighed for at tilegne sig kundskaber. Uenigheden opstår først, når man nærmere skal definere, hvad man forstår ved kundskaber, hvilke kundskaber børnene skal tilegne sig, og endelig hvilken vægt, der skal lægges – i forhold til skolens andre opgaver, f.eks. af social art – på kundskabstilegnelsen. Ved en konference om skolens målsætning i 1972 udtalte professor Børge Diderichsen: »Jeg synes ikke, en realistisk skoleopfattelse kan komme uden om, at kundskabsmeddelelse er

skolens centrale opgave.«

Hvis man er enig i dette syndpunkt – og det er den, der skriver dette – er de obligatoriske formålsformuleringer for de enkelte fag og faghæfterne særdeles interessant læsning. I den forbindelse er det tankevækkende at bemærke, at to folketingsmedlemmer af vidt forskellig observans – Erhard Jakobsen og Jens Maigård – gav udtryk for skepsis over for disse faghæfter, der jo i realiteten giver udtryk for skolens faglige indhold.

Det forekommer mig, at vi må konstatere, at deres skepsis ikke har været uberettiget. Et par eksempler kan vise, hvilke problemer vi står over for i denne forbindelse. Når det f.eks. i historie hæftet hedder (side 9): »En oversigtsmæssig gennemgang fra sporene af de første mennesker til i dag rundt i verden er ikke hensigtsmæssig«, da må man naturligt stille spørgsmålet: Gad vide, om det ellers ikke netop var det, vore lovgivere fandt »hensigtsmæssigt« i historieundervisningen? Jeg tvivler på, at ret mange af folketingets medlemmer havde tænkt sig, at historieundervisningen i de små klasser skulle bestå af en stribe af hinanden helt uafhængige emner. Man kan med rette spørge om, hvor den »tradition, det danske samfunds- og kulturliv bygger på som forudsætning både for forandring og for videreførelse« (fagets målformulering) bliver af i dette virvar af usammenhængende områder, der anbefales i faghæftet. Eller man kan spørge sig, hvordan de vise fædre havde tænkt sig, at man i faget musik skal kunne nå at gøre børnene »fortrolige med danske salmer og sange, som indgår i den folkelige tradition« i løbet af de få timer, der er tillagt faget i 1.-5. klasse, når man samtidig skal udvikle børnenes musikalske evner gennem at lytte til og spille musik, give dem mulighed for

at »indgå i et aktivt forhold til musik i forskellige udtryksformer« og gennem musik lære dem både at samarbejde med andre og få forståelse af fremmede miljøer og kulturer osv. Der kan næppe blive lang tid til overs til salmer og sange, hvoraf en del formentlig vil være alt for vanskelige for børn i de aldersklasser. Men måske er meningen den, at man kun skal lære dem de mest barnlige og enfoldige sange og salmer, der så i børnenes bevidsthed kan sættes lig med »folkelig tradition«. Eller hvad skal man sige til en lov, der giver mulighed for, at fremmede religioner og livsanskuelser bliver obligatorisk stof (nemlig hvis emnerne henlægges til orienteringsfagene), medens kendskabet til den kristne kultur – »som enhver bør kende for at forstå vores eget samfund og verden omkring os« (Erling Olsen, Socialdemokratiet, i folketinget) – bliver frivilligt? Ganske vist kan man hertil hævde, at hvis blot tilstrækkeligt mange bliver fritaget for kristendomsundervisning, så vil kristendom ret hurtigt blive en »fremmed religion« – og så bliver det obligatorisk! Er det det, man venter på? Eller var det virkelig lovgivernes mening, at man i faget samtidsorientering skal definere demonstrationer, strejker, lock-outer, slumstorm og besættelse »i overensstemmelse med de politiske forhold, under hvilke de er blevet til«, som det udtrykkes af det af undervisningsdirektør Baunsbak-Jensen udsendte forslag til læseplan for faget? Var det ikke en oplagt idé *også* at definere ud fra rent faktisk lovlighed? At sammenblende grundlovsfæstede rettigheder (f.eks. demonstrationer) med rene ulovligheder (f.eks. slumstorm) må forekomme helt urimeligt og kan kun medvirke til at forvirre børnenes begreber om ret og uret og derigennem deres forståelse af demokratiets spille-

regler. Måske var det en idé at erindre om Edvard Brandes' ord, da han som finansminister måtte administrere en lov, han ikke brød sig om: »Lov er lov, og lov skal holdes!«. Ingen vil formentlig skælde ham ud for at være udpræget reaktionær og modstander af ultra-traditionelle og revolutionære opfattelser i øvrigt. Ud fra disse og lignende eksempler kunne man godt overveje, hvad der skal forstås ved »kundskaber« i folkeskolen. Det er tydeligt, at en snæver definition, der f.eks. kunne identificere begrebet med data, som børnene skal lære udenad, heldigvis ikke anvendes noget sted. Vor verdens samlede viden er enorm stor og fordobles på få år, så det kan se ud som en håbløs opgave at udvælge den uendelig lille brøkdel af den samlede viden, vi finder, at børnene skal have i skolen. Og desuden er det med rette, at vi antager, at det er af umådelig stor betydning, at undervisning tager udgangspunkt i børnene selv og deres spørgsmål. Men trods disse rigtige synspunkter forekommer det mig, at man i en række tilfælde er gået for vidt. Det kan ikke være rigtigt, at når vi konstaterer, at den samlede viden er meget stor, så må vi hellere lægge hænderne i skødet og opgive det hele. Selv om det er fantastisk svært, er det påkrævet, at vi under stadig overvejelser og ændringer finder frem til et minimum af eksakt viden, som vi finder det *nødvendigt*, at børn er i besiddelse af, for at de overhovedet kan tilegne sig yderligere viden. Teorien om, at bare man kan slå op i bøger, så kan man altid finde ud af det, går ikke. Dels render vi ikke rundt med et leksikon, et atlas og en ordbog under armen hele tiden, dels skal der faktisk en god, solid baggrundsviden til, for at man kan anvende opslagsbøger hensigtsmæssigt.

Med hensyn til valget af emner i de enkelte fag, kunne formuleringen i nogle af faghæfterne – sammenholdt med lovens § 16, stk. 4 – måske opfattes således, at børnene helst i alle tilfælde skal vælge disse. Men bliver det konsekvensen, må det virke højst ejendommeligt, at voksne giver op overfor at vælge stof til undervisningen, mens de tror på, at det kan børnene og de unge skam selv. Gør man sig da ikke klart, at børnene må have deres inspiration et eller andet sted fra? Eller tror man, at de henter den i form af åbenbaringer? Den virkelighed, hvorfra de skal hente deres spørgsmål, har jo for en stor del skolen selv + forældre, kammerater og massemedier skabt. Hertil kommer, hvad enhver, der følger egne store børn i folkeskole og gymnasium, udmærket ved, at der forekommer mange gentagelser fra år til år. Det kunne være interessant at vide (f.eks. gennem en undersøgelse af opgivelser til eksamen) hvor mange klasser, der i de senere år har arbejdet med emner som forening, trivallitteratur og arbejdsmarkedets parter (og det kan såmænd være både i dansk, orientering, samtidsorientering, samfundsfag, arbejdskendskab, historie og andre fag). Begrebet »kundskab« – som pudsigt nok i folkeskoleloven kun via fagbetegnelsen er knyttet til emnerne: kristendom, film og hjem – skal givetvis opfattes bredt, idet det må rumme såvel elementær viden som forståelse af sammenhænge og opøvelse i at anvende viden på parallelle områder. Følger man denne tankegang, må der fastholdes et vidensaspekt i hvert fag, og man må søge at sikre, at der ikke bliver for mange gentagelser af emner i skoleforløbet. Disse synspunkter – der så vidt jeg kan se er naturlige konsekvenser af lovens formuleringer – synes ikke i særlig vid udstrækning at være tilgodeset

i faghæfterne.

For ikke at blive misforstået skal det tilføjes, at jeg absolut ikke mener, at kundskaber nødvendigvis altid bør erhverves gennem boglige sysler. I den forbindelse er det ejendommeligt at iagttage, at med afskaffelsen af de deciderede lærebøger – som vi oplever mange steder i dag – og med deraf følgende indførelse af stakke af anden litteratur (artikler, specialbøger, opslagsværker osv.), som børnene i stedet skal arbejde ofte meget avanceret med, synes bogligheden i den danske folkeskole at have nået sit hidtidige højdepunkt. Det er en farlig og næppe tilsigtet virkning, og man må give Ritt Bjerregård ret, når hun advarer imod denne boglighed, som hun gjorde det ved en forelæsning på DLH i december sidste år, da hun efter at have givet udtryk for, at folkeskolen afspejler det kapitalistiske samfund, sagde: »Denne afspejling viser sig naturligvis på adskillige områder, mest iøjnefaldende ved, at skolen konsekvent nedvurderer og latterliggør arbejderklassen og de værdier, som den konstituerer sig på ... Det viser sig tydeligt ved folkeskolens boglighed og konkurrencepræg«. Jeg kan ganske vist ikke følge hende i, at skolen af den grund (eller for den sags skyld nogen anden grund) skulle være arbejderfjendsk, idet min erfaring siger mig, at såvel boglige som ikke-boglige findes i alle grene af vort samfund. Når talen er om, *hvilke* kundskaber børnene bør have i skolen, kan man i hvert fald anlægge to principielt forskellige grundsyn. Går man således ud fra, at børnene skal tilegne sig nogle sammenhænge, kunne man måske skelne mellem sammenhænge på langs eller på tværs. Ved de første vil vi da forstå f.eks. det at opnå en fornemmelse af historiens gang og forløb, et samlet navne- og forståelsesmateriale i biologi

og geografi o.lign., medens vi ved sammenhænge på tværs kunne forstå nutidige, tværfaglige problemkredse, ofte samfundsbetonede sammenhænge uden umiddelbar tilknytning til et længere eller dybere alment perspektiv.

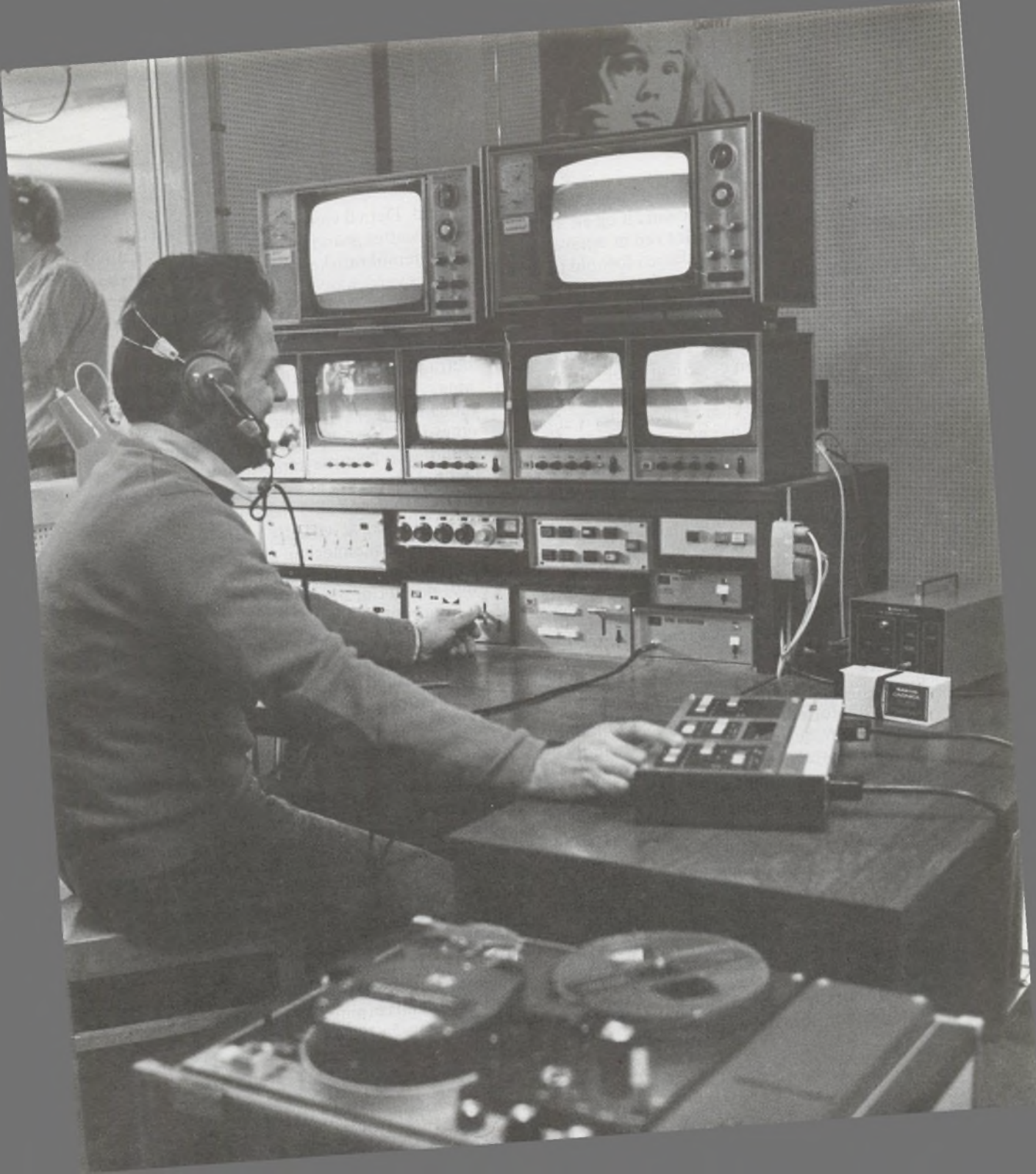
For nogle vil dette taget i sin yderste konsekvens afspejle to forskellige menneskesyn, der kan karakteriseres således: 1) Mennesket betragtes som et skæbnebestemt led i en familiemæssig, sproglig og national sammenhæng, hvorfor disse begreber vil danne en naturlig baggrund for, hvad børnene skal lære i skolen, for at de kan have et ståsted, ud fra hvilket de kan leve deres liv, hvad enten de ønsker at videreføre denne arv eller bryde med den.

2) Mennesket først og fremmest betragtes som et produkt af sin samtids samfundsforhold, som et individ, der må opleve sig selv i en klasse-sammenhæng som følge af samfundets iboende modsætningsforhold. Skolens opgave bliver da at bevidstgøre barnet, så det ud fra en forståelse af disse modsætninger kan lære at gøre en indsats for at ændre dem.

Hvis man betragter folkeskolen ud fra dette synspunkt, giver den udtryk for et kompromis mellem de to menneskesyn. Dette kompromis synes i det store og hele at være gennemført på den måde, at de mindre børn stilles overfor det første syn (jfr. bestemmelser for f.eks. historie og musik) medens de store elever stilles overfor det andet (jfr. f.eks. bestemmelser for samtidsorientering, der helt klart afspejler det).

I grunden går de samme synspunkter igen, når talen er om forståelsen af begrebet demokrati, der med rette har indtaget en stor plads i debatten om loven. Der kan også rides mange kæp-hesten i den anledning.

Mener vi f.eks., at børnene har forstået demo-

kratiets inderste kerne, hvis de oplæres til altid at have en færdig mening om alt og en indflydelse på alle forhold? Eller ved at opleve sig selv som en undertrykt klasse i forhold til lærere og forældre? Er det i den forbindelse et demokratisk fremskridt, når de lærer at »organisere sig« i en såkaldt »landsorganisation«, som med mediernes bevågenhed kan udsende paroler om boykot af undervisning, indkaldelse til »aktionsdage« og »faglige møder« uanset hvor mange eller få (promiller?) af landets skolebørn, der har nogen som helst indflydelse på denne »landsorganisation«? Er det dette, vore lovgivere tænkte sig med lovens ord om »medleven i et demokratisk samfund«? Som det vil ses af det foregående har jeg den opfattelse, at den lov, der har så mange gode intentioner, på flere områder er blevet forvredet i praksis i retninger, som jeg tvivler på var lovgivernes mening. Man kan med rette spørge: Hvor er det nære samarbejde med forældrene blevet af? Mig bekendt er det ikke forældrene, der har ønsket den nævnte udvikling. Snarere kunne mange udtalelser tyde på, at et stort antal forældre vil være enige i, at kundskaber – som de er omtalt her – måtte indtage en mere central plads i faghæfterne bl.a. i form af formulerede minimumskrav. Der vil sikkert heller ikke være mange, der vil være uenige om, at demokratiet burde være tydeligere defineret i overensstemmelse med dansk tradition og sædvane. Tydeligst ville det kunne fremgå af faget samtidsorientering, der fortræffeligt kan anvendes til at give en virkelig grundig indføring heri. Denne kunne passende bestå i både ud fra de historiske forudsætninger og idépolitiske og folkelige bevægelser at arbejde med og analysere det repræsentative demokratis vilkår og muligheder, som det er udviklet på dansk

grund. Det vil være rimeligt, at alle danske børn sættes grundigt ind i vort eget højt udviklede demokratiske system, der med rette beundres verden over. Det demokrati, der er præget mere af ret og billighed end af lov og orden, af hensynet til mindretallet og fælles ansvar for demokratisk vedtagne love osv. Jeg betragter det som usandsynligt, at en undervisning, der lægger vægten på utilfredshed og modsætninger i samfundet frem for de store områder, vi er fælles om, er noget godt grundlag at fremme demokratiet på.

Det betyder ikke, at modsætninger skal skjules eller utilfredshed skal ties ihjel, men det bygger på en tro på, at virkelig realistisk indsigt hos flest mulige mennesker danner det bedst mulige grundlag for yderligere udbygning af et samfund, præget af gensidig solidaritet og respekt for mindretal.

Det grundsyn, som jeg har givet udtryk for på disse linier, og som jeg mener er i overensstemmelse med den lov, vi har, kan måske bedst illustreres med et citat fra 1892 af Georg Brandes, der nok ligeså lidt som hans før citerede broder kan anklages for at være bagstæverisk eller chauvinistisk, her citeret efter Tage Kaarsteds bog om de danske ministerier: »Danmark er jo ikke de to millioner danske, som lever nu, men de mange gange så mange millioner danske, der i den historiske tid har levet på landets grund, og de tænkende, virkende, frembringende i den nuværende slægt er kun for så vidt Danmark, som de betyder de levendes sammenslutning med de døde og de ufødte, nutiden med fortid og fremtid«. Sådanne tanker må godt ligge bag, når man fastlægger målsætning og indhold for en dansk folkeskole også i 1977.

Niels Jacob Pedersen og Anton Stensen:

Et år med den nye skolelov

Niels Jacob Pedersen

dim. Haslev 1958, praktislærer på Haslev Borger- og Realskole, timelærer Haslev Seminarium 1964–69, tillidsmand i DLF.

Anton Stensen,

dim. Haslev 1957, praktislærer på Haslev Borger- og Realskole, kasserer i DLF's kreds 55, formand for fælleslærerrådet, gift med Kirsten (Albrechtsen), dim. Haslev 1958.

»Hvordan har du oplevet den nye skolelov?«
»Skal vi nu have en ny lov igen?« var vel nok en almindelig tanke hos mange mennesker. Ved kort eftertanke ser man så, at der er gået næsten 20 år, siden vi sidst sadlede om. Det er, som det plejer. 20 år pr. lov i et samfund i udvikling kan vel ikke være så galt, hvis skolen skal følge blot nogenlunde med.
»Hvordan har DU så oplevet den nye skolelov?«
Man har vel knap oplevet den endnu, hvor man stadig til dels arbejder efter den gamle, men ændringerne træder så til gengæld tydeligt frem – man sammenligner. Vi vil nu starte et andet sted, nemlig der, hvor loven knap var kommet til udtryk i arbejdet med børnene. En skole, der skal samarbejde med forældrene og vende sig ud mod samfundet, må forklare sig. Man må informere om den nye lov. Vi har været til møder, vi har holdt møder.

Amtsskolekonsulenten har forklaret loven for skolekommissioner og -nævn og lærere. Danmarks lærerforening har holdt medlemsmøder i kredsene, hvor man har gennemgået loven, spurgt og diskuteret.

Her meldte den første lille irritation sig. »Det er gået for hurtigt.« Gang på gang måtte man nøjes med et usikkert svar på sine spørgsmål. Der manglede bekendtgørelser og cirkulærer om detaljer.

Irritationen forplantede sig led for led i kæden af mennesker, der skulle have loven gennemgået, og endte hos børn og forældre, som skulle tage stilling til børnenes skolegang i de kommende år.

Usikkerheden gav sig udslag i en sikkert ikke ønsket hældning mod de klassiske terpefag. Her følte man sig nogenlunde på sikker grund. Man mærker tydeligt, at fremtiden vil give os meget forældresamarbejde. Den nye skolelov forudsætter, at der foregår et samarbejde mellem lærere, elever og forældre helt til den sidste skoledag. I det nyligt udkomne faghæfte »skole, elev- og forældre« uddybes indgående, hvad dette samarbejde går ud på.

Vi tror, at en øget kontakt mellem skole og hjem er værdifuld for arbejdet i skolen, men vi kan godt blive en smule bange.

Vi skal orientere om de muligheder, den nye skolelov giver. Ordningerne med de obligatoriske fag, tilbudsfag, valgfag og kursusdelte fag på forskellige klassetrin er uoverskuelige for mennesker, der ikke beskæftiger sig med skole til daglig. Vi skal rådgive elever – og – forældre, men hvem bestemmer. Eleven eller forældrene. Hvem bestemmer, om en elev skal til prøve eller ej? Kan lærerne blive draget ind i en diskussion mellem barn og forældre?

Efter faghæftet side 17–18 må skole – hjem-

samarbejdet skifte karakter, når eleverne kommer i 8. klasse.

Citat: »Når det drejer sig om 8., 9. og 10. klassetrin, er det elever og lærere, der i fællesskab orienterer forældrene om skolen som de unges arbejdsplads og hører forældrenes kommentarer hertil.«

Kan vi som lærere klare den opgave?

Og: kan vi få tid til alt dette?

Lærerne har som undervisere været på gyngende grund. Vi manglede læseplaner. De sidste læseplaner kom umiddelbart før lovens ikrafttræden, og de sidste faghæfter er først kommet for nylig.

Vi har undervist i halvandet år efter gehør.

Unge lærere har spurgt, hvad de skulle gøre. Vi lidt ældre kunne kun svare vagt og i håbet på, at vi ikke vildledte for groft. Man må håbe, at vore elever klarer at være forsøgskaniner i noget, som ikke engang er et forsøg, men blot noget rod.

Det var irritation nr. 2, og den har været stor. Nu til betragtningerne over nogle af skolens fag.

Først dansk. Det er med tilfredshed, det konstateres, at faget har bevaret sin centrale placering og i de vejledende forslag til timefordelingsplaner har fået forøget antallet af timer. Det er vigtigt at bemærke, at formålet med undervisningen i dansk er at udvikle elevernes sproglige færdigheder. Eleverne skal lære at vurdere, tage stilling og handle.

Det er en væsentlig ændring sammenlignet med den gamle skolelov, men efter vores mening til det bedre. »Men har vi mulighed for at leve op til formålet?« Det er der delte meninger om, men det første år viser i hvert fald, at mange lærere tager ét skridt ad gangen for ikke at komme for langt ud.

Da en af intentionerne i den nye skolelov var at skabe en udelt 9-årig skole, var det en selvfølge, at dansk skulle være et ikke-kursusdelt fag, og det har i de store klasser skabt problemer.

Nok har en del skoler før den nye lovs ikrafttræden haft undervisning efter § 21 i den gamle lov, men nu skal alle landets skoler indstille sig på, at eleverne skal gå sammen i 9 år. Det har været med blandede følelser, vi gik til opgaven. En mængde spørgsmål trængte sig på. »Er det muligt at gennemføre en undervisning for hele klassen på samme tid?« »Hvordan gennemfører man en individuel undervisning i klasser med mange elever?« »Hvilke materialer findes der?« »Kan der blive tid nok til at sætte de dygtigste i gang med meningsfyldt arbejde?« »Hvad kan du gøre for de svageste, der har svært ved at læse selv i 8. klasse. Hvad kan de sættes til?« Det må nok erkendes, at vi er mange, der føler, at vi ikke er dygtige nok. Vi må håbe, at der bliver gode muligheder for efteruddannelse, så eleverne kun i beskeden udstrækning bliver prøveklude.

Efter de betragtninger er det vigtigt at nævne, at det er en spændende udfordring at være med til at tilrettelægge undervisningen i dansk i de store klasser. De muligheder, der åbner sig, efter at en række formelle discipliner ikke mere kan betragtes som væsentlige, må udnyttes så meget som tiden tillader, for eks. at sproget er et redskab, som det er vigtigt, at eleverne lærer at forstå og bruge med alle de nuancer, der findes.

Fysik er blevet obligatorisk i 8. og 9. klasse. Er man mon ikke kommet sig over »sputnikchoket?« »Skal vi alle laves til teknikere?« eller er meningen den, at vi alle i et teknokratisk samfund bør have en basisviden i fysik-kemi, så man ikke kan binde os alt på ærmet? Det var

tungt, at alle i de gamle realklasser skulle slæbes gennem faget, om de kunne eller ikke. Hvor har vi set mange udslag af kedsomhed, ja trods, hos elever, der her fandt skolens rædselsfag. Nu skal vi så kæmpe med alle eleverne. Det lyder slemt. Og dog.

Før skulle alle realister gennem alle de vanskelige emner. Nu kursUSDeler vi i det mindste i 9. klasse, og den tunge ende slipper for de væmmelige beregninger og formler. Man oplever endda, at de synes, det er sjovt at rode med ledninger og instrumenter. Vi skal nu ikke forvente de store resultater med hensyn til formel viden hos elever fra grundkursus i fysik, men en almindelig viden om, hvilken vej vinden blæser, er nu også noget værd.

Historie, geografi og biologi er blevet valgfag fra 8. klasse. Nogle siger, at de er blevet erstattet af samtidsorientering, men derom senere. Man kan undres. Fysik obligatorisk, geografi og biologi valgfag. Er loven allerede forældet? I dag er brændpunktet i udviklingen flyttet fra galoperende teknologi til besindig udnyttelse af jordens ressourcer, altså ting, som netop geografi og biologi tager sig af. Lad os håbe, at vi får set til disse ting i andre fag.

Valgfag er i øvrigt ikke noget at kimse ad. Man er ikke låst fast af en forestående eksamen med pensum. Vi kan give os tid til at behandle et emne indgående, hvis vi bliver særligt interesseret. Skulle vi bruge en uge mere end planlagt, sker der ikke noget ved det. Børnenes selvvirksomhed passer også godt til valgfag. Vi mennesker er ikke lige hurtige, og nogle kan binde an med større opgaver end andre. Det er relativt let at have en løs fagstruktur, når man ikke skal sigte mod en eksamen.

Samtidsorientering – et nyt fag og efter formålsparagraffen et vigtigt fag. Eleverne skal

have indblik i samtidsproblemer både lokalt og internationalt. De skal lære at vurdere – de skal udvikle interesse for politiske problemer.

Det kan være svært, og det er svært. Vi har ingen lærebog – og skal heller ikke have det, for det vil få faget til at »stivne«. Undervisningen skal tilrettelægges i samarbejde med eleverne, men hvad nu, hvis eleverne ikke er interesseret i nogle af de emner, vi som lærere synes er relevante? Her er noget, som både lærere og elever skal lære, hvis undervisningen i samtidsorientering skal lykkes, for nok er det læreren, der på det generelle plan bestemmer, men ved selve undervisningens tilrettelæggelse må det være en opgave at få et samarbejde i stand.

Det er et spændende fag. Det er et vanskeligt fag, det er et fag, der tager tid. Alene det at finde egnet materiale til et emne kan tage mange timer, men når man alligevel ønsker at undervise i det, er det, fordi det er en udfordring.

Klassens time – en nyskabelse. En meget positiv ting. Der er behov for den time. Vi har her fået tid til at undervise i de emner, som ikke har særskilte timer på skemaet: seksuallære, færdselslære..., men som alligevel er meget vigtige. Nu er vi blevet fritaget for den lidt dårlige samvittighed, vi havde, når vi »stjal« en dansk- eller matematiktime for at få klaret de ting, vi og børnene følte skulle klares.

Vi har før nævnt skolens sigte ud mod samfundet. Det medfører ekskursioner, virksomhedsbesøg, erhvervspraktik med mere. Disse ting giver anledning til konflikter på skolen. Hver gang en lærer er ude med et hold børn, har vi vikarproblemer. Forældre klager over, at læreren ikke er hos sin klasse, som derfor ligger en smule brak. Lærerne i prøvefagene klager

over, at eleverne ikke er hjemme, man kan ikke nå at lære stoffet.

»Har vi fået for mange »skemafrie« dage i skoleåret, eller er vi blot bundet af gamle forestillinger om, hvad det er, vi skal lære børnene?« Vi må i hvert fald erkende det utilstrækkelige i en undervisning baseret på en stofmængde i nogle bøger. Børnene skal gøres egnede til at udfylde en plads i samfundet – de skal have dette samfund forevist – in natura – så vidt det kan gøres i forbindelse med skolen.

Til slut noget, der kan gøre det meget vanske-

ligt at hale lovens succes i land: økonomien. Man kan ikke forvente en omkostningsfri ændring af fagrække og fagindhold. Vi lærere laver overslag over, hvilke nye undervisningsmidler, vi skal bruge. Vi laver økonomiske overslag og søger om ekstrabevillinger. Vi får afslag. Man kan gå med til en lille forhøjelse af tildelingerne over en årrække. Loven gennemføres altså ikke i dag eller til nytår eller til næste sommer. Den kommer i værk lidt efter lidt i de kommende år.

Skoleåret 1976-77

Vi startede skoleåret den 9. august med »kun« 96 nye studerende. Vi er som de fleste andre seminarier skåret ned til 4 stamhold à 24 studerende. Vi begyndte skoleåret, som det er ved at være tradition, med at nogle ældre studerende tog imod de nye, viste dem seminariet og orienterede dem om læreruddannelsen og de forskellige aktiviteter på seminariet, mens vi lærere drøftede, hvad der kunne være relevant ved skoleårets begyndelse. Vi sluttede traditionen tro med en hyggelig kop kaffe i rektorboligen.

Dagen efter begyndte skoleåret med velkomst i festsalen til de nye studerende og de 3 nye lærere, som blev præsenteret i sidste nummer af årsskriftet, Randi Asnæs, Karin Kunzendorf og Henning Nørhøj.

Året er gået sin stilfærdige gang med et godt arbejdsklima. Den sag, vi har brugt mest tid på, er undervisningsminister Ritt Bjerregaards tanker om enkeltfagskurser. Hun har nogle tanker om, at den højere undervisning på universiteter, seminarier, teknika og andre læreanstalter med videregående undervisning bør komme større dele af befolkningen til gode. Hendes første forslag gik ud på, at folk med lærereksamen kunne melde sig ind på seminariernes liniehold og således supplere deres uddannelse. Hendes andet forslag gik ud på, at alle undervisere også uden lærereksamen kan få lov at følge et liniehold på seminariet, når de samtidigt følger et pædagogisk speciale. De mange, der underviser uden lærereksamen

skulle på denne måde kunne skaffe sig en god uddannelse i et liniefag plus et pædagogisk speciale. Hendes tredje forslag går ud på, at der skal kunne tilbydes undervisning, kurser i mange andre ting, eftersom de forskellige læreanstalter har ekspertise til. Hun bad de forskellige læreanstalter om at komme med forslag. Hun kaldte os rektorer sammen og opfordrede os indstændigt til at foranledige sådanne forslag. Hun mente, der måtte være et overskud både af lokaler og lærerkræfter til den slags, når vi skulle gå ned til 4 hold, hvor vi før havde 6. Jeg bad så de forskellige fags lærere om at komme med forslag til sådanne eksterne kurser. Der kom 11 forslag, som jeg har indsendt til ministeriet. Men foreløbig er der ikke bevilget penge dertil. Det er spændende, hvad der kan komme ud af Ritt Bjerregaards i og for sig tiltalende tanke om at få læreranstalternes ekspertise bredt ud til større dele af befolkningen, så flere kan få gavn deraf.

Vi har i øjeblikket 46 eksternt studerende på de forskellige liniehold og pædagogiske specialer. Hertil kommer, at vi under fritidsloven har 72, delt i 2 hold til kristendomsundervisning på liniefagsniveau med 6 forelæsninger 9 lørdage. Der meldte sig så mange, at vi måtte sige stop, da vi ikke kunne overkomme mere end 2 hold. En ting, der har optaget os vældig meget, er, om vi kan beskæftige alle vore lærere, når vi skal ned på 4 hold pr. årgang. Og sammenhængende dermed, om vi kan opretholde liniehold i alle de 17 fag, vi hidtil har haft liniehold i. Der skal bestå mindst 85 af de 96 på 1. årg. for at vi kan oprette 17 hold, altså et hold i hvert fag. Det gik i år. Om det går fremover, kan kun fremtiden vise. Lærerrådet bad mig om at lave en prognose frem til 1980 for de forskellige fag-

grupper. Det ser ikke slemt ud for vort vedkommende, forudsat at vi kan opretholde de nævnte liniefagshold. Det går ud over lærernes overtimer og nogle timelærere. Det er slemt nok med det sidste. Men værre, hvis det kommer til at gå ud over et par af de faste. Men selvom der har været problemer og en vis ængstelse blandt lærerne, har vi haft et godt år. Vi har drøftet problemerne meget åbent med hinanden.

De Studerendes Råd har aktioneret sammen med Lærerstudendes Landsråd imod undervisningsministerens nedskæringer til 4 stamhold og imod en befrygtet nedskæring af liniefag på det enkelte seminarium. De studerende går også imod enkeltfagskurserne. De er bange for, at disse uddannelser kan blive en for letkøbt konkurrence til de seminarieuddannede, der ofrer 4 år på deres uddannelse. Vi forstår godt de unges ængstelse, men vore lærere vil alligevel stille sig til rådighed til en række af disse kurser. Men vi har kunnet drøfte sagerne sagligt og forstående med hinanden også, hvor vi ikke var enige.

Af bygningsmæssige ting kan nævnes, at vi har taget en ende af biblioteket til et dansklokale, specielt til retorik, lavet fysikauditoriet om til faglokale til samfundsfag, indrettet 2 rum i kælderen, et til EDB og et til fremvisning af internt TV. Endelig har vi projekteret en mindre nybygning til gymnastikteori. Den skal ligge vest for boldspilhallen og med forbindelsesgang til denne. Vi havde ventet at kunne gå i gang med byggeriet før sommerferien. Men arkitekten blev forsinket, så det kommer først i gang efter ferien.

Der har været nogle personskit:

Årsskriftet har skiftet redaktør, idet lektor

Thanning har ønsket en afløser. Jeg vil gerne rette en stor tak til Thanning for hans udmærkede redaktion af årsskriftet siden 1966. Han har bestræbt sig for et aktuelt, varieret og lødigt indhold og en værdig kunstnerisk og tidsvarende form. Det har været et stort arbejde, som er lykkedes fint, så det hvert år har været en fornøjelse både at læse og betragte årsskriftet.

Elevforeningen skal skifte kasserer, idet Carl Larsen, der har slidt først med årsskriftet som redaktør i 22 år og derefter som kasserer i andre 22 år, nu har bedt om en afløser. Vi siger Carl Larsen en stor tak for hans store arbejde gennem de mange år. Det blev udført samvittighedsfuldt med levende interesse og med kærlighed til hans gamle skole.

Vi takker Vagn Rask Andresen og Kr. Hoppe, fordi de ville fortsætte arbejdet henholdsvis som redaktør og kasserer.

Og så har vi skiftet leder i kantinen. Else Wøldike fik tilbudt en stilling ved et børnehjem, som hun har accepteret. Vi takker hende for dygtigt og samvittighedsfuldt lederskab af kantinen. Frk. Wøldike var meget afholdt af sine medarbejdere i kantinen, af de studerende og af lærerne. Hun forenede på en fin måde venlighed og myndighed.

Bestyrelsen har ansat fru Susanne Andersen som ny leder. Hun har den såkaldte køkkenlederuddannelse og møder således med gode forudsætninger til arbejdet.

Vi har traditionen tro haft besøg af en række jubilæumshold og takker Dem, fordi De husker Deres gamle skole. Det var hyggeligt. Vi har haft et par fester, nogle gode koncerter og foredrag og nogle hyggelige »musicus-aftener«, hvor egne lokale kræfter har fornøjet os og sig selv med musik og sang. Og vi samles dagligt til

morgensang, som ledes af de studerende to gange om ugen, de andre dage skiftevis af os lærere. Vi ville gerne, om vi kunne finde en form, der kunne forøge fremmødet, som desværre ikke er så stort, og en form, der stadig kunne give plads for seminariets grundsyn. Vi har haft dimission 2 gange. Det er ikke mange, vi dimitterer i januar. Det bliver stadig mere almindeligt at bruge 4 år til studiet. Men vi fester for dem i januar, selv om det kun er få. I år var der 35 til festen i januar og 230 i juni. Men en god fest begge gange. Vi dimitterede 107 lærere.

Det blev min opgave endnu engang at optage et nyt hold i slutningen af skoleåret. Det blev lidt besværligere end tidligere, idet ministeriet forlangte alle ansøgninger EDB-behandlet, da en del ansøgere søgte flere seminarier. Det betød, at optagelsen ikke kunne sluttes før i begyndelsen af august imod tidligere i begyndelsen af juli. Vi havde mange flere ansøgere, end vi kunne optage. En vanskelig opgave, men med god hjælp af lærerrådsformanden og formanden for DSR.

Der var særegne ting ved at holde velkomst-talen i år. Jeg måtte begynde med at mindes en af vore studerende, Carsten Busch, der ugen før pludseligt var afgået ved døden, mens han

spillede bold med nogle børn på en sommerlejr, som han var med til at lede. Hans bratte død smertede os, og vi mindedes ham som det venlige og stilfærdige menneske, han var. Og det var første gang, jeg ikke kunne byde én eller flere nye heltidslærere velkommen ved et skoleårs begyndelse, idet vi ikke mere må udvide, men skal indskrænke. Og det var første gang, jeg kunne byde min efterfølger velkommen. Man prøver jo stadig noget nyt. Det har jo optaget os meget den sidste del af skoleåret, hvem bestyrelsen ville udpege til kommende rektor. Det blev seminarielektor Johannes Honoré, der vil blive præsenteret andet sted i dette årsskrift. Her blot dette: Efter teologisk embedseksamen var han præst et par år, har derefter været beskæftiget med seminariearbejde først ved Holbæk, siden ved Århus Seminarium, tilsammen i 13 år, og taget bifagseksamen i dansk. Han er særdeles velkvalificeret til opgaven. Og jeg kunne med glæde byde Johannes Honoré hjerteligt velkommen som min efterfølger. Og så sender vi Dem alle fjern og nær en hjertelig hilsen med ønsket om en god jul og et velsignet nytår.

Deres hengivne
Inger og K. F. Brondbjerg.

Meddelelser fra bestyrelsen

Elevforeningens legat blev i år tildelt følgende fra IV årg.: Birgit Hjorth Jensen og Britta Thorsen, nu g. Jørgensen (Flemming Jørgensen, dim. HS. 70). De fik hver 1000 kr. Vor legatkapital er for tiden på 12.570 kr.

Vi holdt bestyrelsesmøde hos Lillen Pedersen d. 16. apr. 77, hvor de nyvalgte bestyrelsesmedlemmer deltog. Vi besluttede at udnævne rektor Brondbjerg til foreningens æresmedlem, når rektor gik af. Udnævnelsen skete ved afskedsfesten d. 2. sept., hvor jeg overrakte æresbeviset, som indeholdt en følgeskrivelse, der fortalte, at rektor fremover ville blive inviteret som foreningens gæst ved vore stævner samt modtage foreningens publikationer. Ved overrækkelsen motiverede jeg vor æresbevisning i få ord.

Vi vedtog endvidere at give seminariets kommende rektor en komplet samling af elevforeningens årsskrifter, ialt 56 årgange. På det tidspunkt anede vi intet om, hvem der skulle blive rektor Brondbjergs efterfølger. Ved en kort højtidelighed d. 1. sept. hvor rektor Johs. Honoré blev budt velkommen af bestyrelsens

formand, lærerrådsformanden og en repræsentant for de studerende, ønskede jeg på gamle elevers vegne til lykke med ansættelsen og velkommen til lederstillingen på seminariet og udtalte håbet om, at der foruden hans virke blandt nuværende studerende også måtte blive levnet en interesseplads for de mange hundrede tidligere studerende, som stadig føler stærk tilknytning til deres gamle uddannelsessted.

Fra redaktionsgruppen til bogen »Temaer omkring et seminarium – og en rektor« var der forespørgsel til elevforeningen, om den kunne tænke sig at støtte udgivelsen. Bestyrelsen lovede at stille medlemskartotek til rådighed og være behjælpelig med udsendelsen til vore medlemmer. Det skete i sept. måned. Vor forening har henved 1400 medlemmer, og det er naturligvis det store medlemstal, der bevirker, at vi kan udsende et årsskrift i smukt udstyr.

Efter at jeg foruden at være formand tillige har varetaget redaktionen af årsskriftet 11 år, er den nu overtaget af Vagn Rask Andresen. Om ganske kort tid afløses C. Larsen på kassererposten af Kr. Astrup Hoppe. Det vil glæde Larsen at modtage et væld af indbetalinger før han skal aflevere regnskabet. Bestyrelsen sender mange hilsener til alle vore medlemmer.

E. Thanning.

Nyt fra seminariet

Knud Munksgård, adjunkt, folketingskandidat, medlem af DR's ungdomsråd, har orlov i læseåret 1977-78 og forsker i kandidatstipendiat i 9-12 åriges religiøse forestillinger. Har desuden modtaget legat fra Danmark-Amerika Fonden til studieophold i USA.

Finn Uno Koefoed, adjunkt, har ligeledes orlov 1977-78 for ved DLH at færdiggøre sin kandidatgrad i geografi.

Susanne Andersen, kantineleder, overtog stillingen januar 1977 efter Else Wøldike, som nu er økonoma i Roskilde. I kantinen er yderligere tre damer beskæftiget.

Erik F. Bahn, pedel, fyldte 60 år 27. august. Familien Bahn har haft hjem og arbejdssted på seminariet i 11 år. Til pasningen af seminariets grønne områder samarbejder Bahn med vicevært W. Larsen, kollegiet.

Finn Jacobsen, musiklærer, har fået stilling som adjunkt ved Tønder Statsseminarium. Haslev seminariums musikafdeling omfatter fem faste lærere og seks timelærere.

Inger Løth (Thomsen), lektor, og Sven Løth blev viet i Bråby kirke den 19. marts. Bor Bredgade 24, 4690 Haslev.

Helge Hegelund, skolepsykolog, tidligere lektor ved Haslev Seminarium, er pensioneret og flyttet til Skolegade 29, 4690 Haslev.

Leif Søndergård, lektor, som i oktober havde 25 års jubilæum – se andetsteds – bor Nørregade

79 D, 3390 Hundested i week-ends og ferier. 27.9. meddelte »Næstved Tidende« blandt andet: »Lektor Leif Søndergård har 1.10. virket i 25 år på Haslev Seminarium...

Søndergård kom egentlig for 27 år siden, men var imidlertid i en periode af to år borte og virkede som forstander på Maria-skolen i Jægerspris. Søndergård har for kort tid siden købt hus i Hundested«.

K. F. Brøndbjerg, forhenværende rektor, bor Ryesagervej 9, 4690 Haslev. Bag adressen skjuler sig et nyt hus på en godt beplantet gammel grund.

Emmanuel Thanning, lektor, den gamle redaktør, er fortsat formand for Haslev Seminariums Elevforening. Årsskriftet takker for 11 års omhyggeligt og dygtigt redaktørarbejde, der ikke mindst var båret af Thannings store interesse for og viden om gamle elever.

Vagn Rask Andresen, adjunkt, blev januar 1977 cand. pæd. og har afløst den gamle redaktør – se under denne!

Hvad angår henvendelser til årsskriftet henvises til telefon- og adresselisten forrest i skriftet.

Birgitte Grøn Nørfelt, adjunkt, og *Peter Nørfelt*, lektor, indgik ægteskab den 1. juli og bor Allé-gade 6, 4690 Haslev.

Vagn Iversen, studielektor, er genvalgt til formand for lærerrådet. Genvalgt blev også *Morten Fibiger Nørfelt*, lektor, på næstformandsposten. Forretningsudvalget består desuden af sekretæren: *Frank Johansen*, adjunkt, *Inger Hansen*, lektor, og *Jens Kamstrup*, adjunkt.

Arbejdet i De studerendes Råd i det forløbne år

De studerendes Råd på Haslev Seminarium har i perioden 1976-77 beskæftiget sig med indførelsen af enkeltkurser på seminarierne. De studerende debatterede emnet på holdene, og det endte med, at vi tog afstand fra indførelsen af enkeltkurser og gennem fællesudvalget sendte vores egen udtalelse til undervisningsministeriet. Vi kunne desværre ikke i den sag blive enige med lærerne på stedet. Grunden til, at vi er imod enkeltkurser, er, at den overskydende seminarielærerkapacitet, der er fremkommet p.g.af nedskæringer i antallet af optagne studerende på seminarierne, har været en grund til at ville indføre enkeltkurser. Imidlertid mener vi, at hvis folkeskolen skal styrkes, hvis de problemer, der er med det store antal elever, der har brug for specialundervisning f.eks. - hvis folkeskolens vilkår ikke skal yderligere forringes, så er der brug for stadig flere lærere i skolen. Vi kender godt undervisningsministeriets prognoser for lærerbeholdet i 1980, men de bygger på, at de nuværende tilstande med lærernes store antal overtimer, de mange vikarer - opretholdes, og kan man være tilfreds med det?

Som følge deraf mener vi, at seminarielærerne hellere skulle bruges til at undervise lærerstuderende, og det kunne de komme til, hvis man gik tilbage til at optage flere studerende på

seminarierne. Enkeltkursusordningen kan få uheldige og uønskede konsekvenser for os som kommende lærere, thi hvad skal enkeltkursisterne bruge deres uddannelse i et eller to seminariefag til? Er det en tilbagevendende til faglærerbegrebet? Betyder det ikke, at man cementerer adgangsbeholdningen og nedskæringerne på seminarierne, således at man ikke vil kunne åbne op for flere ansøgere. Hvilke konsekvenser har det for det faglige niveau, når folk, der ikke skal være folkeskolelærere, deltager på linjeholdene? I november 1976 fik DSR besked om, at direktoratet havde planer om at lave en indskrænkning i udbuddet af linjefag på det enkelte seminarium og det gennem en central linjefagsfordeling. Direktoratet havde bedt rektorerne om at udsætte valget af linjefag, hvilket normalt foretages i januar måned. På baggrund af disse ting blev der på landsplan afholdt en faglig dag, d. 9. december 1976, hvor vi på seminarierne skulle diskutere de muligheder, vi havde for at udgå en sådan udvikling. Her på stedet foreslog gruppearbejderne som generelt modtræk over for direktoratets planer at deponere blanketterne med linjefagstilmeldingerne hos DSR, indtil vi fik besked om planerne. På et hovedbestyrelsesmøde i LL blev forslagene samlet og der blev lavet en aktivitetsplan, hvori indgik deponering af linjefagstilmeldingerne. De førsteårsstuderende her på stedet vedtog med stort flertal at deponere, hvilken ting blev sat i værk. 99% deponerede deres tilmelding, og samtidig blev befolkningen gennem pressen informeret om, hvorfor vi gjorde sådan. Omkring 1. februar kom der svar fra direktoratet, at man alligevel ikke i denne omgang ønskede at foretage ændringer i linjefagsudbuddet, og at

linjefagsvalgene kunne foregå som de tidligere år. Dette kan tages som udtryk for, at aktive lærerstuderende formåede at stille modforholdsregler op overfor direktoratets planer, idet 1. årgangene kunne have brugt deponeringen som protest ved at lade være med at aflevere tilmeldingerne, hvilket ville have lammet administrationen af seminarierne. Alligevel er planerne ikke gemt bort, og det har været et problem på mange seminarier at opfylde alles linjefagsønsker, fordi gennemsnitskvotienten for at oprette et linjehold stadigvæk er 10, således som den var for år tilbage, hvor der var studerende nok. Nu er der færre studerende, og det mest rimelige må være en sænkelse af denne gennemsnitskvotient til f.eks. 8. Det vil løse mange problemer, men det er et spørgsmål om en merbevilling på finansloven til ca. 15 millioner kr.

Lærerstuderendes Landsråd har holdt sit repræsentantskabsmøde her på seminariet, hvor 180 mennesker i 4 dage boede her. Det var vellykket.

Vi har holdt introduktionskursus for en ny 1. årgang, og først i oktober holdt vi nogle aktivitetssdage, hvor undervisningen efter aftale med lærerne blev sløffet til fordel for diskussioner, der er centrale for vores læreruddannelse. Vi havde bl.a. et panel bestående af to lærere uddannet herfra, to seminarielærere, en skoledirektør og et byrådsmedlem fra Haslev.

Emnet var: Læreruddannelsen og folkeskolen. Disse debatdage må siges at være vellykkede. Den 8. oktober, som var en lørdag, afholdt vi et ÅBENT HUS-arrangement, hvor vi indbød befolkningen til at komme ind på seminariet for at se, hvem de lærerstuderende er, og hvad vi laver. Baggrunden for et sådant arrangement er, at hvis vi nogen sinde skal gøre os håb om at vinde forståelse i befolkningen for vores problemer og deraf følgende krav, vi opstiller, ja, så er vi nødt til at have en positiv kontakt med andre mennesker uden for stedet. Det fik vi: ca. 600 mennesker, lærere, forældre og børn besøgte seminariet!

Ud over disse større begivenheder er der mange nødvendige aktiviteter, som DSR står for. Det er hjælp til studerende i klagesager, det er medlemshvervning, det er deltagelse i LL's kurser osv., osv. Der er mange tråde at samle på et sted som her, og der er stadig langt igen, før alle begriber, at hvis et demokratisk organ som de studerendes råd skal fungere til alles tilfredshed, så kræver det, at flere vil være med til at dele arbejdsbyrderne og påtage sig ansvar for forskellige tings gennemførelse. Hvis ikke vi som studerende fungerer som deltagere i demokratiske processer, hvorledes skal vi da en dag som lærere kunne opdrage børnene til demokrati?

Søren Jensen,
formand

De studerendes Råd på Haslev Seminarium.

HSI

Haslev Seminariums Idrætsklub har fungeret som selvstændig forening siden maj 74. Foreningen ledes af en bestyrelse, og den har sine egne love.

HSI arbejder på at give sportsinteresserede på seminariet mulighed for at dyrke de idrætsgrene, man interesserer sig for.

Prisen for medlemskab er 25 kr. pr. år, hvilket giver mulighed for at deltage i én eller flere af flg. idrætsgrene: Badminton, basketball, volleyball, fodbold, håndbold, styrketræning og som noget helt nyt: Redskabsgymnastik. Hver disciplin ledes af velkvalificerede kræfter. Dette skulle dække behovet hos såvel de uøvede som de mere trænede.

Ud over den daglige sportsudøvelse arrangeres der turneringer på både lokalt- og landsplan: Danmarksmesterskaberne i Seminarie Idræt ledes af DSI (Dansk Seminarie Idræt), og denne turnering afvikles i 3 runder. Den indledende runde blev for de 3 sjællandske seminarier arrangeret af HSI, og dysterne mellem Vordingborg, Holbæk og Haslev foregik her på seminariet.

Storpuljestævnet i Jonstrup, hvor vinderne fra den sjællandske afdeling møder vinderne fra

den københavnske, afgør hvilke hold, der kvalificerer sig til slutrunden i Viborg.

Resultatmæssigt blev denne turnering en stor succes for HSI. Haslev Seminarium fik ikke mindre end 2 danmarksmesterskaber, nemlig i volleyball for damer og i fodbold, ligeledes for damer. Herrerne fik 2 andenpladser i henholdsvis basketball og fodbold, mens håndbold damerne måtte nøjes med en 3. plads.

Det interne stævne, som blev afholdt i november, var meget populært. Der dystedes i næsten alle tænkelige discipliner, og alle med tilknytning til seminariet kunne deltage.

Det var virkelig en dejlig dag i seminariets idrætshal, hvor lærere og elever mødtes, nogle iført pyjamas andre bærende en styrthjælm. Sporten var kun rammen om et skabende samvær.

Det er sådanne arrangementer, som skal skabe den nødvendige tilslutning til arbejdet omkring HSI.

Hen imod årets slutning gik alle i bestyrelsen af, da disse medlemmer ikke så sig i stand til at arbejde med HSI, samtidig med deres eksamenslæsning.

En ny bestyrelse har set dagens lys, og vi håber at kunne føre visse traditioner videre, samtidig med at vi prøver at skabe noget nyt. Vi håber at kunne præsentere Haslev Seminarium på en værdig måde.

På bestyrelsens vegne

Kjeld Jespersen.

K.F.S.

(Kristeligt forbund for studerende og skoleungdom).

Er der et liv efter døden? Det spørgsmål har optaget mennesker til alle tider. Hvis vi nu vender spørgsmålet om, lyder det »Er der et liv før døden?« Har du noget, der fylder dit liv, giver din tilværelse indhold eller er det hele en stor forvirring for dig?

Ligegyldigt hvordan du har det, og hvordan du selv føler – der er en mening med dit liv. Meningen hedder Jesus. Jesus ønsker at give dig livet.

Evangelisten Johannes siger det på denne måde: »Således elskede Gud verden, at han gav sin enbårne søn, for at de, som tror på ham, ikke skal gå fortabt, men have evigt liv« (Johs. 3,16 efter Seidelin).

Det er, hvad vi i KFS vil fortælle vore medstu-

derende gennem møder, bibelkredse og lejre. Vore møder holdes på skift mellem Gymnasiet, Håndværkerhøjskolen, Teknikum og Seminariet.

I dette semester har vi haft en emnerække over Pauli brev til Filipperne. Nogle af emnerne har bl.a. været »Jesus Kristus – sand Gud, sandt menneske«, »Hvad er dit livs indhold?« og »Hvad har Gud at give mig?«

Udover denne emnerække skal vi høre noget om »Kristendom og naturvidenskab« og »Kan vi stole på Bibelen?«

I november måned skal vi have et søndagsarrangement med temaet: »Kirken i den 3. verden.«

I vore to bibelkredse er vi i gang med henholdsvis Jesu Bjergprædiken og nogle udvalgte salmer fra Salmernes bog i G. T.

Vor sædvanlige semester week-endlejr sammen med de andre KFS-grupper på Sydsjælland og Lolland-Falster blev afholdt på Bøtø, Falster, over emnet »Lovsang«.

En af KFS's tre nytårslejre vil i år blive afholdt på FDF-centret lidt uden for Haslev fra d. 29/12-77-1/1-78.

Anne Olofson, IV-2.

Lærerstuderendes Kirketjeneste

Det er L.K.s formål med baggrund i den kristne tro at engagere lærerstuderende i en debat om væsentlige samfundsmæssige, pædagogiske og kirkelige problemer og at formidle en dialog imellem forskellige livsopfattelser.

Som det fremgår af denne formålsformulering vil L.K. først og fremmest forsøge at se kristentroen som noget, der må have virkninger udadtil, i samfund, hjem og skole m.m.

I L.K.s mødeaktiviteter i årets første del blev to foredragsaftener således brugt på forholdet mellem opdragelse og kristendom. Rektor Brondbjerg holdt et foredrag med titlen: »Findes der en kristen pædagogik« – og i forlængelse heraf præsenterede seminarieadj. Edith Aller os for problemet: »Den kristne børneroman – findes den?« Pastor Neerskov fra »Dansk Europamission« gav et indblik i de forsøg, der gøres på at præsentere evangeliet øst for »jernetæppet«.

L.K.s aktiviteter i efterårsperioden har vi for-

søgt at samle under temaet »Kirken og massemediernes«. Der blev lagt ud med billedkunsten, idet maleren, teologen og præsten Kaj Nørkjær udlånte et udsnit af sine billeder til seminariet, hvor de så hang som forberedelse til hans foredrag om kristendom og billedkunst. Programsekretær i Danmarks Radio, Mogens Hansen, gav senere på efteråret sit syn på radio- og tv-mediets muligheder for kristen forkyndelse – og hvordan disse medier nødvendigvis må sprænge vore traditionelle opfattelser af kirkens forkyndelse. Et hermed beslægtet tema blev behandlet af redaktør Jens Ravn Olesen fra Kristeligt Dagblad, der i sit indlæg gik nærmere ind på dagbladets rolle og muligheder i kirke- og samfundskritikken. Sæsonen sluttede med et arrangement i samarbejde med musikfolkene om kristen tro udtrykt i musik og sang.

Fremmødet har været noget svingende til de forskellige møder, men vi tror, at der fortsat er brug for et stykke kirkeligt arbejde på seminariet, hvor det samfundsmæssige og det pædagogiske kan blive konfronteret med den kristne tros livstydning. Vi tror, at der også er brug for en *åben* kristen gruppe, hvor man kan være med uanset kirkelig og ideologisk tilhørsforhold.

Henning Nørhøj

Jubilæer

10 års jubilæum

Årgang 1967 holdt 10 års jubilæum i juni måned – altså a-klassen.

I forvejen havde vi fremstillet et festskrift, som fortalte lidt om vore 10 år på det frie lærermarked. Det fik vi alle sammen tilsendt som appetitvækker til vort jubilæum – og det må faktisk have givet 67 a mod på at skulle mødes, idet 28 af klassen mødte op til en hyggelig festlig dag sammen med nogle af vore evigt unge lærere fra dengang. Rektor Brondbjerg var medvirkende til, at vi på en levende og inspirerende måde fik indblik i seminariets hverdag af i dag. Vi syntes vel alle, at det var morsommere dengang vi gik der!

Om aftenen holdt vi fest i den »nye« kantine med spisning og lysbilleder fra »Gamle dage« – og så blev der ellers snakket.

Mon vi mødes til 25 års jubilæum om 15 år?

Inga og Lars Chr. Hartig.

25 års jubilæum

Årg. 52 mødtes til 25-års sammenkomst d. 4. juni på seminariet til eftm.kaffe, hvor »gamle« lærere var med. Middagen spiste vi på Terslev kro, hvor vi havde det fornøjeligt og opfriskede gamle minder. Næsten alle fra holdet var mødt op.

40 års jubilæum

Årg. 37 havde en vellykket sammenkomst d. 4. juni. Man begyndte på seminariet, havde festmiddag på Missionshotellet, hvor tidligere lærere deltog, og sluttede dagen hos Inger og H. P. Hebjørn. Alle undtagen et par, der var forhindret på grund af sygdom, deltog, og flere havde ægtefælle med.

50 års jubilæum

Den 30. maj om aftenen samledes 27'erne hos Agnes Davidsen i Allégade i Haslev, hvor »Ras« og Agnes serverede smørrebrød, kringle og kaffe som indledning til vort 50 års jubilæum dagen efter. Ubegribeligt, at det er 50 år siden, vi var midtpunktet ved dimissionsfesten 31. maj 1927. Vi var 32 (11 damer og 21 herrer, som det hed dengang), der fik vort »bevis«, som gav adgang til at arbejde i skolen. Nu er arbejdsdagen til ende, og vi er gået over i pensionisternes rækker, 10 har vi mistet undervejs, og Knudsen – udvandret – har vi mistet forbindelsen med, men af de tilbageblevne 21 var de 18 mødt op, så med ægtefæller blev det til 23.

I kantine mødtes vi til morgenkaffe kl. 8.30, og kl. 9.30 havde vi sat rektor Brondbjerg stævne på seminariet. Rundvisningen startede med en meget interessant og fyldestgørende gennemgang af den ny skolelov og undervisningen på seminariet i dag – i vores gamle festsal, nu musikværelse.

I sluttet trop gik vi bagefter på kirkegården, hvor vi lagde blomster på vore læreres grave. Kl. 12.15 var vi tilbage i kantine, hvor vi sammen med rektor nød frokosten.

*Bageste rk.: Aksel Nielsen, Henry Lyster,
Jacob Christensen, Inger Larsen, Emmy Larsen,
Dagny Christensen, Jens Nielsen, Else Bahn,
Dagny g. m. Aksel Nielsen, Viggo Hansen,
M. Chr. Nielsen, Carl Larsen.
Forreste rk.: Else g. m. Jacob Christensen,
Mary Andersen, Agnes Davidsen, Karen g. m.
Jens Nielsen, Rosa Aagesen, Bitten g. m.
M. C. Nielsen.
Mangler: Jenny Christensen, Krestine Pedersen,
Andrea Rasmussen og Johs. Krogh.*

Foto: Jenny Lyster.

Efter et middagshvil mødtes vi ved »Villa Galina« kl. 15, hvor vi – som så ofte før – nød spadsereturen i skoven – evt. søen rundt. Kl. 18 mødtes vi på Missionshotellet til middag.

Denne var i alle måder vellykket: dejlig, vel tillavet mad, en sang, hvor vi mindedes gamle dage, og livlig snakken. Mary Andersen – vor klasseformand – mindedes afdøde kammerater, og flere havde ordet. Bagefter serveredes kaffen i restaurationen, som vi havde helt for os selv, og der vistes – som lysbilleder – en sang fra vor klassefest i 1. kl., hvor vi alle fik vort »hip«, og desuden billeder fra Bornholmsturen i 1975.

Nogle tog hjem om aftenen, men en del mødtes i kantinen til morgenkaffe, inden vi skiltes – en oplevelse rigere og en tak skyldig til rektor Brondbjerg og lektor Thanning, der havde været os behjælpelig med en del praktiske ting, samt hr. og fru Bahn, der sørgede så godt for os i kantinen.

Inger.

Mindeord

H. C. J. C. Petersen – (09)

H. C. Petersen døde august 1977, 89 år gammel. Han stammede fra Ribeegnen. Efter lærervirksomhed et par steder blev han i 1914 enelærer ved Horsens søndre skole i Vedsyssel. Her virkede han, til han blev pensioneret i 56. Foruden sit skolearbejde havde han offentlige hverv i sognet, og han var gennem alle årene tillige organist ved Vodskov kirke. Han har skrevet kronikker og artikler i dagblade og i Dansk Kirkemusiker Tidende.

Kaj Halvor Jensen – (16)

Kaj Halvor Jensen døde 15.12. 1976, 81 år gammel. Han stammede fra Toksværd ved Næstved. Efter få års lærervirksomhed på Fyn, var han fra 24 til 55 lærer i Højsted i Nordvest-Sjælland. Her udøvede han en dygtig og højt værdsat lærervirksomhed ved den lille skole. Han har skrevet slægtsbøger og desuden »Om kloge træer«. Som pensionist boede han med sin hustru i Frederikssund.

Thomas Kristen Thomsen – (18)

Thomas Kristen Thomsen døde august 1977, 90 år gammel. Han var fra Hadsund-egnen. Efter at have været lærer først ved Rønne kursus og dernæst ved Rønne højskole blev han i 23 enelærer i Mastrup på Djursland. Her var han til han blev pensioneret i 54. På Djurs-

land var han en kendt skikkelse, idet han som mangeårig formand for Djurslandskredsens K.F.U.M. og K. gjorde et stort arbejde blandt ungdommen og var en meget benyttet taler i foreninger og missionshuse.

Hans Hansen – (20)

H. Hansen døde 19. nov. 76. Han var inkarneret fynbo. På Fyn øvede han sin livs-gerning og kunne næppe tænke sig den udført i nogen anden landsdel.

I godt vennelag skulle man se og høre ham fortælle eller læse fynske anekdoter og historier på hjemstavnsdialekten. Hans smukke smil tindrede i hans øjne og krusede hans læber. Det gav genskin og/eller latter hos tilhørerne, når han rigtig foldede sig ud.

En stabil og trofast lærer var han i mange år i Vejlbj ved Røjle, hvor beboerne bl.a.

betroede ham tillidshvervet som regnskabsfører i brugsforeningen.

Trofasthed var et adelsmærke hos Hans Hansen.

Trofastheden blev især vist gennem mange års omhyggelig pleje af hans syge hustru.

Han havde mange og vidtspændende interesser, der f.eks. kom Sudanmissionen til gode. Et dybtgående kristenliv var grundlag for liv og færd og gjorde ham god som samtaleven. Vi er mange, der med tak ærer og bevarer hans minde.

Laurits Kaag.

PS. Datter: Gunhild, dim. HS. 50.

Grete Valborg Hansen – (20)

Atter er en af vore klassekammerater gået bort: Grete Valborg Hansen døde den 8. dec. 1976 efter nogle års tiltagende svaghed.

Hun begyndte som lærerinde ved Harboøre præstegårdsskole, og i 1923 blev hun ansat ved Skjern kommuneskole. Her blev hun glad for at være, og i over 40 år gjorde hun et solidt og godt arbejde i skolen.

Vi mindes Grete Valborg som den gode og trofaste kammerat, der ikke var bange for at tage en somme tider lidt besværlig rejse for at være sammen med os til »stævne« på Sjælland.

D.K.

Aage Fr. Larsen – (20)

Aa. Larsen døde 6. dec. 1976, 81 år gammel. Han stammede fra Haslev, var fra 1922 til sin afsked som 70 årig førstelærer i Øster Egesborg. Som pensionist blev han bedt om at fortsætte som vikar ved sin skole. Det gjorde han 1½ år, hvorefter han flyttede til Lysholm Allé, Haslev, hvor han boede 10 år. Foruden at lede sin skole med dygtighed var han i en menneskealder organist ved kirken og havde mange tillidshverv i sognet.

Ingeborg Meyer-Jensen – (22)

Det tyder ud i årgang 1922. 26. oktober 1976 afgik Ingeborg Rasmussen, gift Meyer-Jensen, ved døden. Ingeborg var i en årrække ansat på blindehemmet Refsnæs ved Kalundborg som plejemoder. Senere blev hun gift med stadsdyrlæge Meyer-Jensen, Kalundborg.

Vi, hendes klassekammerater, mindes hende som en god kammerat, livlig og slagfærdig og altid parat med et kvikt indlæg i samtalen,. Det

tog meget på hende, da hun for nogle år siden mistede sin mand, og i vor vandremappe, som stadig går trods sine 55 år, gav hun udtryk for, hvor tungt det er at miste den. man har kær.

M.J.

Johs. E. Jensen – (23)

Johs. Jensen døde dec. 76, 75 år gammel. Efter sin dimission var han et par år lærer ved Haslev Håndværkerhøjskole. Derefter var han lærer et par steder i det sydlige Jylland, før han i 53 blev lærer i Sæby. Han var en højt værdsat lærer og meget afholdt af elever og forældre. I sin fritid ledede han biblioteket i Sæby. Han var initiativtager til oprettelsen af en slægtshistorisk forening i samme by, og desuden interesserede han sig meget for samfundsforhold.

Fra Vendsyssels Tidende.

Marie Adriansen – (12)

Marie Adriansen døde dec. 77, 86 år gl. Hun stammede fra Vamdrupegnen og blev lærer i Vamdrup straks efter sin dimission. Her virkede hun til hun blev pensioneret i 56. Hun havde videreuddannelse i skolekøkken og håndgering. Sine sidste år tilbragte hun på plejehjem i Vamdrup.

Harald Jørgensen – (26)

Gennem mange år var Harald Jørgensen alvorlig syg, og mange gange var han indlagt på sygehus, men bedringen var hver gang kun kortvarig, og 15. nov. 1976 afgik han ved døden.

Harald Jørgensen var fynbo, født i N. Åby, og det gode fynbohumør fulgte ham og kunne slå igennem selv i strenge tider.

Da vi i 26 fik udleveret vort eksamensbevis, var

det uhyre vanskeligt at finde arbejde, og Jørgensen måtte, som de fleste af os andre, gennem flere år flakke rundt som vikar – med mange ledighedsperioder ind imellem. I 1934 fik han fast ansættelse i Strib, hvor han havde vikarieret flere gange, og her virkede han i ca. 35 år, til han søgte sin afsked. I 1935 blev han gift med Anna Jensen fra Middelfart.

Jørgensen havde også interesser uden for skolen, først og fremmest biblioteket, og han var leder af både folke- og børnebiblioteket i Strib i mangfoldige år, til helbredet tvang ham til at holde op.

Ved begravelsen blev han både i kirken og ved en sammenkomst bagefter karakteriseret som den flittige og samvittighedsfulde lærer, der altid stillede store krav til sig selv og ydede sit bedste i den gerning, der var blevet hans, og vi fra 26 vil både fra seminarietiden og frem gennem årene tillige mindes ham som den gode og trofaste kammerat og ven.

C. I. Hjorth.

Anton Jensen – (27)

Atter er en af vore gode kammerater fra 27 afgået ved døden. 10. januar 1977 døde bornholmeren Anton Jensen. Han var udlært maler, før han i 1923 kom på seminariet. Efter semtiden underviste han en tid på Haslev håndværkerhøjskole, indtil han 1. juli 1931 kom til Høng kommuneskole. Her virkede han til sygdom tvang ham til at søge afsked som overlærer 1966. Han flyttede derefter til sin fødeø, hvor han tilsyneladende havde nogle gode år og var glad for at færdes i naturen med staffeli og pensel, og hvor familiemedlemmer glædede sig over samværet med ham, indtil et tågeslør lagde sig over hans åndsevner. Han blev så an-

bragt på et plejehjem og havde i næsten to år ophold på statshospitalet i Vordingborg. Anton var et fint menneske, en kær kammerat og en afholdt lærer.

Æret være Antons minde.

Jens Nielsen.

Inga Jensen, f. Thanning – (46)

Med sorg og forfærdelse modtog årgang 46 meddelelsen om, at Inga var død efter kortvarig sygdom, kun godt 3 mdr. efter, at hendes mand Jens pludselig var død.

Helt uforståeligt for os er det, at Inga så tidligt, 53 år gl., skulle rives bort fra sin gerning som viceskoleinspektør ved Tjørnelyskolen i Greve. Denne nye skole havde Inga med stor dygtighed og levende interesse været med til at opbygge. Hendes hele arbejde ved skolen karakteriseres af skoleinspektøren som usædvanlig pligtopfyldende og ansvarsbevidst, præget af en kristen livsholdning.

Fra seminarietiden mindes vi Inga som den både glade og alvorlige pige, der altid var med, når kammeratskabskredsen kaldte til forskellige arrangementer, og som uden store fagter passede sit arbejde og opnåede en fin eksamen. – Gennem alle årene siden fulgte Inga som kontaktkvinde hele årgangen med varm interesse.

I Greve havde Inga og Jens deres smukke og harmoniske hjem med kirke og skole som baggrund, og her havde deres tre børn et trygt og forstående hjem. Vi føler med dem i deres savn og sorg over så brat at have mistet både deres far og mor, og vi mindes i taknemlighed Inga som et varmt og engageret menneske.

E.Sv.

Jens Chr. Jensen – (50)

Den 12. marts 1977 døde Jens (Thy) pludselig i sit hjem i Greve, 57 år gammel.

Fra 1950 til sin død virkede han på Allehelgensskole i Roskilde, hvor hans fag var dansk og religion.

Jens var en kendt og agtet personlighed på Greve egnen, hvor han gennem mere end 20 år var kirkesanger, først ved Kildebrønde og dernæst ved Greve kirke. Utallige mennesker i Greve sogn glædede sig over Jenses venlige og menneskelige fremtræden i forbindelse med kirketjenesten, der stod hans hjerte meget nær. Efter at have været et særdeles aktivt medlem af Greve menighedsråd i en snes år fortsatte Jens som formand for kirkekomiteen, der forestår opførelsen af den nye kirke i Mosede. Da KFUM- og KFUK-spejderne skulle have opført en hytte, blev Jens en trofast medbygger.

– Sammen med sin kone Inga (Thanning) besøgte Jens i det, der blev hans livsaften, Israel, Libanon, Syrien og Jordan. Rejsen blev en oplevelse af de store for de to.

»Mindet om hans menneskelige storhed vil længe stå som et eksempel for alle efterladte«, skrev man fra lokalt hold var Jenses død. Vi, der overværede opbudet af mennesker og blomsterhilsener ved hans begravelse fra Greve kirke, er ikke noget øjeblik i tvivl.

Anders Bjørnvad.

Johannes Mortensen – (55 a)

Det var med vemod, jeg erfarede meddelelsen om Johs.'s død den 30. dec. 1976. Han var lige fyldt 50 år. Nogle måneder før hans død besøgte jeg ham i hjemmet i Haslev; han var tydeligt mærket af sin alvorlige sygdom, men

alligevel så han med fortrøstning på fremtiden. Det var for os begge et berigende samvær. Johs. var født og opvokset i et godt og solidt landbomilieu i Søby ved Herning – på en egn, hvor »gudsfrygt sammen med nøjsomhed er en stor vinding,« og denne baggrund prægede ham livet igennem.

Han arbejdede ved landbruget og var elev på Hoptrup Højskole, før han begyndte på sem. Stille og beskedent af væsen var Johs., men han tænkte dybt, var meget grundig og pligtopfyldende med sit arbejde, og han tog sin lærerksamen med udmærkelse.

Johs. var knyttet til Haslev Borger- og Realskole til sin død.

Vi fra 55 a vil mindes Johs. som en god kammerat.

Arne Hansen.

Ina Birkebæk – (68)

»Kære familie og venner. Denne dag må for ingen af jer stå som en sorgens dag. Jeg har haft det privilegium frem for så mange andre at kunne forberede mig på døden, og Gud har stået mig bi i alle forhold, og jeg ved, at Jesus også tog mine synder på sig, da han lod sig korsfæste. Derfor er det, der er sket, en naturlig afslutning på et håbløst sygdomsforløb.« Sådan begyndte Inas afskedshilsen som blev oplæst ved bisættelsen i Rønne den 19. marts 77.

Som hun selv skriver, betød hendes fireårige sygdomsperiode, at hun på forhånd blev fortrolig med tanken om, at hun skulle dø. Ina ønskede i alle forhold at tale åbent ud om tingene, det var noget, der prægede hende i seminarietiden, hvor hun netop af den grund kom til at betyde noget for mange af kammeraterne; og det gjaldt også spørgsmålet om hendes syg-

dom, hvor hun kæmpede en hård kamp for også at få lægerne til at tale rent ud til hende. Også spørgsmålet om hendes åndelige situation ønskede hun at tale rent ud om – og hun sagde selv, at hun netop igennem sin sygdomsperiode lærte at sætte sin lid til Gud alene. Det er en endog særdeles stor flok som mindes Ina med taknemlighed. Selv langt hen i hendes sygdomsperiode satte hun alle sine kræfter ind

på at være noget for andre. Det gjaldt på skolen – blandt spejderne – i hjemmet med hendes mand og to drenge (5 og 6 år) og blandt de mange venner. Ina bliver savnet mange steder, men vi vil takke Gud som fører os ad rette veje for sit navns skyld.

Berit.

Personalialia

1912.

Signe Jensen, Alderdomshjemmet, 9293 Kongerslev.

1914.

Astrid og Rud. Ilnæs fejrede diamantbryllup d. 27. febr. 77.

1924.

Vald. Rasmussen og hustru (*Anne S.* dim. 25) fejrede guldbryllup d. 14. april 77.
Breindahl Aagaard og hustru (*Magdalene* dim. 26) fejrede guldbryllup d. 9. aug. 77.

1925.

Astrid Jaede, Frederiksberggade 31¹, 8600 Silkeborg.

1929.

Viggo Sylvest, Skt. Agnes Vej 2–57, 4000 Roskilde.

1932.

Lydia Larsen, Klostervænget 6², 2100 Kbh. Ø.
Rich. Petersen, Dianalund, pens.
Agnes Bundgaard, Herning, pens.

1933.

Max A. Nielsen, Rødovre, pens.

1935.

Olav Nielsen, Sorø, pens.

1936.

Bodil Pedersen, Haslev, pens.

1937.
Jørgen Jacobsen, g. m. *Grete Juhl*, »Bjergagerd.«, Sdr. Bjært, 6000 Kolding.
1942.
Knud Kværndrup, lærer v. Sydkystens privatsk., 2680 Solrød Str.
1943.
Solveig Vendt Larsen, Kirkevej 12, Rutsker, 4790 Hasle.
1946.
Else Svendsen, pens.
1947.
Ruth Øhlenschläger er udnævnt til KFUK-spejdernes æresmedlem efter mange års arbejde i korpset, sidst som dets chef.
1953.
Robert Petersen har modtaget Dansk Forfatterforenings populærvideenskabelige pris med følg. begrundelse: I professor R. P. har grøn-lænderne fået en forsker, som de elsker. De synes, han bruger sin gode uddannelse til ting, som er væsentlige for at befæste den kulturelle, sproglige og folkelige identitet på Grønland.
1957.
Carl Eskildsen, sognepræst Haslund-Ølst, Jylland.
Birgitte Røjel (Madsen), Hollændervej 7² tv., 1855 Kbh. V.
1959.
Kirsten Houmann, Ll. Færgevej 6, 3600 Frederikssund.
1960.
Ruth Hansen, A. H. Wingsvej 5 st., 8200 Århus N.
1961.
Jens E. Holm, lærer v. H.u.H. efter hjemkomst fra Tanzania. Skolevej 13, 4690 Haslev.
1963.
Ahlmann Thode, Lastrupvej 1, Vastrup, 6880 Tarm.
Birte Hoffmann, Sandvej 3, 4652 Hårlev.
Ellen Sørensen er kommet hjem efter nogle års ophold i Afghanistan.
Tavleager 2, 2670 Greve str.
1964.
Elisa M. Black Nielsen, Egernevænget 132, 5800 Nyborg.
Helle og Jørgen Tolstrup Christensen, forst. Svankær Ungd.skole, 7755 Bedsted, Thy.
1965.
Finn Bjerregaard, Udbyvej 36, 4300 Holbæk.
Kirsten Traumer, Ærtebjergvej 48, Guldbæk, 9230 Støvring.
Annie Lassen (f. Jensen), Christoffers Allé 92¹ tv., 2800 Lyngby.
1966.
Ruth Due Hansen er vendt hjem fra missionsarbejdet i Etiopien på gr.a. de urolige forhold i landet. Brandstrupvej 65, 4970 Rødby.
Svend Klarskov, redaktør v. Blåbjerg Avis, Hvide Sande Avis og Sydvestjysk Ugeblad, Toften 2, 6830 Nr. Nebel.
- 1967
Poul E. Bechmann, udsendt af Brødremenig-

heden som præst i 3 år til eskimoer i Moravia
Manse, Hopedale, Labardor, New-Found-
land, AOP-1GO, Canada.

Ellen Margr. Hansen, Fuglebakkevej 25,
2600 Kbh. F.

Inge Larsen, Vasevej 8b, 2840 Holte.

Hedda Midtgaard, Gundestedvej 32,
4330 Hvalsø.

Jan Vilstrup Møller, Udsigten 3, 4774 Nyråd.

Walter Poulsen, Anumvej 133, 6900 Skjern.

1968.

Ove Boesen, Hovedgaden 58, 4654 Fakse Lpl.

Mona Lise Herholdt, H. P. Simonsens Allé 143,
5250 Fruens Bøge.

Annie Steen Jensen, Bøgevej 63, 4171 Glumsø.

Birger Lind har modtaget rejselegat fra Kri-
stelig Lytter- og Fjernseerforen.

Steen R. Nicolajsen, Solnavej 51², 2860 Søborg.

Susanne Nygaard, Duevej 39, 2680, Solrød Str.

Bente Tønnesen, Ørvadbrovej 38, Serup,
8632 Lemming.

1969.

Hans Andersen, viceinspt. Hjørring priv. realsk.

Henn. Lysholm Christensen har afsluttet et års
studium v. Norsk Lærerakademi, Bergen. Bor
Ørnevej 15, 7400 Herning og er landssekretær
for oprettelsen af Kristne Friskoler.

Susanne Nygaard, Duevej 39, 2680 Solrød Str.

Poul Topp, Kurator v. Høje Tåstrup komm.
skolevæsen, han efterfølger *Gunn. Thomsen*
(dim. 33).

1970.

Karen Hansen, Krokusvej 3, Skelhøje,
8800 Viborg.

Lilly og Poul W. Hansen, Dalparken 18,
4690 Haslev.

Jytte Reinhold Jensen, Højelsevej 22, St. Salby,
4600 Køge.

Volker Jürgensen, Kløverbænget 49,
4690 Haslev.

Britta Sehested Kvist, Latyrushaven 32,
2760 Måløv.

Lizzi Møller (Rasmussen), Odinsvej 157,
6500 Vojens.

Lise Laier Højer, Schleswigerstrasse 23,
2254 Friedrichstadt, Tyskland.

1971.

Anne Lise Andersen, Dannebrogvej 16,
4654 Fakse Lpl.

Lisbeth Bach, »Nørgård«, Mygdal,
9800 Hjørring.

Hans J. Lysholm Christensen, Borremose
ungd.sk., 9600 Års.

Villy Frederiksen, Vorgod Østerbyvej 23,
6920 Videbæk.

Knud Kristiansen, Venslevvej 14, Hyllested,
4261 Dalmose.

Keld Nielsen, »Svalebækskolen«, Skuderløse,
4690 Haslev.

Anne Priem, »Halsagerd.«, Råby,
8970 Havndal.

Finn Skovsgaard, Nyvej 60, 5690 Tommerup.

1972.

Annelise og Henrik Billehøj, Figenvej 13, 4690
Haslev.

Karen E. Hansen, Kløften 34, 4774 Nyråd.

Lis Møller Hansen, H. P. Christensensvej 8,
4180 Sorø.

Flemm. Hjuler, Blåbærvej 4, 4690 Haslev.

Anne Marie Engell-Kofoed, Stormgade 21,
3730 Nexø.

Bodil og Hans Ulrik Odgaard, Solbærvej 3,
4690 Haslev.

Jørgen Skov, Stationsvej 1, 4470 Svebølle.

1973.

Flemming Damlund, Solskrænten 10,
2500 Valby.

Erik Lagerberg, Ådalen 10, Mogenstrup,
4700 Næstved.

1974.

Petter Bjerck Amundsen, Kovangen 504,
3480 Fredensborg.

Jørgen Mønster, H. C. Andersensgade 7,
4600 Køge.

1975.

Bolette Borup, Fårebrovej 4, Bodilsker,
3730 Neksø.

Kirsten Jacobsen, »Langagergd.«, Bognæs,
4560 Vig.

Kirsten Marie Pedersen, Frøgårdsvej 40² m.f.,
4690 Haslev.

Lars E. Poulsen, Engdalen 20, 4690 Haslev.

Margith Sprotte, Holmehave 36, Benløse,
4100 Ringsted.

Bente Wassard (Gadfort), Herluf Tollesgade 47¹,
8200 Århus N.

1976.

Erna Gonge, Grundtvigsvej 70, 7400 Herning.

Lisbeth Graae, Trinkærvej 28, 9981 Jerup.

Ole S. Hansen, Ahornvej 25, Fensmark,
4700 Næstved.

Anne Marie Vestergaard Jensen, Gl. Rytter-
skole, Flakkebjerg, 4200 Slagelse.

Tove Lindberg, Landevejen 6, 5661 Jordløse.

Hanne Sørensen, Nystedvej 31, 4930 Maribo.

Birgitte og Jacob Zeuthen, Gyrstinge,
4100 Ringsted.

Erik Lund Christiansen, Hovbygade 17, Hovby,
4640 Fakse.

1977.

Annelise Clausen (f. Kjeldsen), Hansensvej 10 st.,
tv., 3400 Hillerød.

Dimittender januar 1977

Steen Bagge, Solrød Strand
Hans Chr. Hansen, Holme Olstrup
Poul H. Jørgensen, Næstved
Kjeld Larsen, Dalby
Per Dreyer Nielsen, Store Heddinge
Lene Bjerkesmoen Petersen, Haslev
Eva Poulsen, Haslev
Hanne Merete Jensen, Vråby, Hårlev
Karna Jørgensen, Nakskov
J. Søren Nielsen, Næstved
Keld Ole Nygaard, Rønne
Helge Rasmussen, Ll. Skensved
Hanne Helt, Køge

Dimittender juni 1977

Finn Andersen, Kværkeby
Elsebeth Andreasen, Slagelse
Marianne Andreasen, Ringsted
Karin Bay, Næstved
Lisbeth Christensen, Roskilde
Bendt Christensen, Ringsted
Jørgen Erik Christensen, Solrød
Bjarne Colstrup Christiansen, Tureby
Birthe Larsen, Kongsted

Hans Ole Drost, Eggeslevmagle
Bent Flensbak, Næstved
Grete Larsen, Ringsted
Marijanne Gerds, Køge
Jens Chr. Glerup, Slagelse
Ella Olsen, Haslev
Lisbeth Holm Larsen, Store Heddinge
Jan Ahlehoff Hansen, Køge
Vibeke Hendriksen, Skibby
Marianne Hansen, Nakskov
Bodil Højfeldt, Herning
Mikael Jacobsen, Haslev
Erik Jacobsen, Nakskov
Anne-Mette Jensen, Skårup
Berit Laustsen, Fuglebjerg
Birgitte Hjorth Jensen, Haslev
Birthe Dømler Jensen, Tappernøje
Jette M. Jensen, Kirkerup, Slagelse
Bjarne Kongsted Jensen, Dalmose
Hans Henrik G. Jensen, Køge
Henrik Birk Jensen, Næstved
Ole Bagnegaard Jensen, Næstved
Leif Brenøe Johansen, Næstved
Annelise Kjeldsen, Snesev, Ringsted
Jette Kragh, København
Rikke Kristensen, Benløse, Ringsted
Grete Kristensen, Solrød Str.
Inge Hougaard Hansen, Lellinge
Klaus Olesen, Gørløse, Frederiksborg
Inga Munch-Christensen, Toksværd, H. Olstrup
Torben Leinum, Tune, Roskilde
Steen Lerdrup, Køge
Jytte Meyer, Odense
Steen Ploug Michaelsen, Albertslund
Kirsten Nørgaard Mogensen, Tyvelse, Glumsø
Steffen Mortensen, Greve Str.
Per Neidel, Haslev
Birgit Mølgaard Nielsen, Ringsted
Inge Bull Callesen, Ringsted

Lone Svenstrup Berthelsen, Ringsted
Marianne Balsgaard Nielsen, Randbøl
Kaj Thingsted Nielsen, Hvidovre
Mikael Hede Nielsen, Greve Str.
Per Sander Nielsen, Næstved
Helle A. Olsen, Næstved
Lis Olsen, Tåstrup
Jørn Olsen, Tåstrup
Ingelise Pedersen, Bjæverskov
Kirsten Christensen Pedersen, København
Thyge Kofoed Pind, Bonderød, Fakse
Per Weismann Poulsen, Køge
Elsebeth Rasmussen, Sneslev, Ringsted
Jens Byrgesen Rasmussen, Bjælkerup,
St. Heddinge
Jens-Geo Schnack Rasmussen, Haslev
Karsten Sillesen, Næstved
Finn Sørensen, Stenlille
Jørgen Skaarup Sørensen, Kongsted, Rønnede
Per Sørensen, Grinsted
Britta Thorsen, Odense
Ruth Valbjørn, Forlev, Vemmelev
Mogens Wittendorf, Nørreballe
Inge Bahn Christensen, Haslev

Kirsten Elbrønd, Haslev
Anni Madsen, Herlufmagle
Jens Anker Willumsen, Herlev
Jørgen Jensen, Køge
Peter H. Johansen, Kalvehave
Hans Madsen, Høm, Ringsted
Ina Rasmussen, Slimminge, Ringsted
Kit Bech, Haslev
Anette Steen, Haslev
Sigridur Henriksen, Sorø
Hans Kofoed Andersen, København
Gert Groth, Næstved
Esben Agerlin Hansen, Haslev
Kate Brundin, Næstved
Elsebet Schademan, Næstved
Merete Christensen, Greve Str.
Torben Krog, Vallø
Klaus-Erik Larsen, Næstved
Maimu Jørgensen, Hastrup, Køge
Morten Brangstrup Hansen, Næstved
Finn Pape, Bjæverskov
Ruth Stidsen, Stubberup, Fakse
Marianne Johansen, Næstved

Elevforeningens regnskab for 1976-77

Indtægter:

Salg af årsskrifter	1.565,00
Tilskud fra sem.	2.200,00
Renter i bank og på giro	2.204,25
Kontingent f. 1974 og 75	160,00
Kontingent f. 1976	2.905,00
Kontingent f. 1977	15.665,00
Kontingent f. 1978 og 79	250,00

Samlet indtægt 24.749,25

Udgifter:

Kuverter og tryksager	1.066,85
Giroblanketter	159,56
Udgifter v. årsskriftet	327,50
Porto	2.100,00
Underskud v. stævnet	596,30
Trykning af årsskrift	18.593,20
Kontorhold	375,00
Driftsoverskud	1.530,84

24.749,25

Kassebeholdning 1.4.76	20.108,39
Driftsoverskud 1976-77	1.530,84
Kassebeholdning 15.4.77	21.639,23

Glostrup, den 15. april 1977.

C. Larsen.

Regnskabet er gennemgået og fundet i overensstemmelse med bilagene, bankbøgerne og kontantbeholdningen.

Fuglebjerg, den 15. juni 1977.

Edvin Stryhn.

Erik Harrild.

